

Iniciativna skupina Krajevne skupnosti Anhovo – Deskle pripravlja dobrodelno prireditev, na kateri bodo zbirali denar za zgodnje odkrivanje mezotelioma in drugih oblik azbestnih obolenj. Prireditev z naslovom 'Naj se ne ponovi' bo v **petek, 4. aprila ob 19. uri v telovadnici OŠ Deskle.** Pokrovitelj je Rdeči križ Nova Gorica, pri katerem bo odprt račun za zbiranje prispevkov, v akcijo pa sta vključena tudi Klinični inštitut za medicino dela, prometa in športa ter Inštitut za biokemijo Medicinske fakultete v Ljubljani, ki ju vodi dr. Metoda Dodič Fikfak.

Časopis občine Kanal ob Soči / marec 2008 / št.18 / leto VI / odgovorni urednik: Valter Pregelj / www.obcina-kanal.si / brezplačen izvod

Kdaj spet zelena dolina?

Foto: Damjan Volk

... Z MOSTA ...

Zaznamovani

Davek, ki ga je srednja Soška dolina plačala, ga plačuje in ga bo plačevala še nekaj naslednjih let je strašen. Človeška življenja in zdravje ljudi! Degradirano okolje in obremenjene bivalne razmere. Zaslužek, delovna mesta, napredek in širitev proizvodnih zmogljivosti ne morejo oziroma ne smejo biti opravičilo za človeško grabeljšivost in brezbriznost. Toda Narava ne nastavlja ogledala samo kolektivu, ampak tudi (ali predvsem) posamezniku. In tu se začne razumevanje, udejanjanje in posredovanje ekološke zavesti. Kajti družbeno sprejete norme in predpisi so samo okvir, vsebina je prepuščena človeku. Njegovi ne-dolžni odločitvi, kam in kako bo odvrnil smeti, odpadke; kako bo poskrbel za odpadne vode; ali in v kolikšni meri uporablja fitofarmaceutska sredstva; kaj spušča iz kurišč v ozračje; koliko otopele udobnosti lahko žrtvuje ... skratka, koliko in kako se je pripravljen soočiti s posledicami svojih dejanj. Seveda bi bilo naivno misliti, da ekološke zavesti ni moč tudi instrumentalizirati, industrializirati, spremeniti v posel. Zato je vselej potrebna previdnost – najsi bo pri udejanjanju sonaravnega razvoja okolja, gojenju posevkov brez gensko spremenjenih organizmov ali zagotovilih o velikih tehnoloških in ekoloških naložbah.

Valter Pregelj

Prah nezaupanja še tli v zraku

SREDNJA SOŠKA DOLINA - Anhovski Salonit, ki velja za največjega onesnaževalca te doline, v zadnjih letih veliko vlaga v tehnološko posodabljanje proizvodnje. S tem naj bi se postopoma izboljšale tudi okoljske razmere na tem območju. Okoliški prebivalci vse te naložbe seveda pozdravljajo, so pa mnogi - kljub dobrim ocenam stroke - do tovarne kritični. "Nekaj boljše je kot pred desetimi, dvajsetimi ali celo tridesetimi leti, ko sploh nisi mogel hoditi po travi. Vse je bilo belo! Je pa problemov še vedno veliko. V našem kraju najhuje občutimo prašenje iz hale za klinker. Menim, da bi jo morali zapreti," pravi **Bojan Marinič** z Gorenjega Polja. Z republiškega inšpektorata za okolje in prostor odgovarjajo, da se meritve izpustov v okolici Salonita redno izvajajo, prav tako je zagotovljen tudi ustrezn nadzor. "Mejne vrednosti v zadnjem letu niso bile presežene," zagotavlja **Helena Lovšec Vrhovec** z omenjenega inšpektorata.

Ksenija Černuta

Več na str. 9 in 10

B e l e n a

d . o . o .

Belena d.o.o.
Pečno 7
5213 Kanal

IZ VSEBINE

Kanalski gasilci prejeli ob 130-letnici svojega delovanja visoko priznanje Civilne zaščite. Več na str. 3

V Desklah se je prijateljem in širši javnosti predstavil Jože Gorjanc- Pepe Blнауšček z zbirko starih fotografij. Več na str. 5

Črpalna hidroelektrarna Avče postaja vse bolj vidna, krajani budno spremljajo potek del. Več na str. 7

Javna razgrnitev

V prostorih občine Kanal ob Soči je od **1. marca do 4. aprila 2008**

javna razgrnitev osnutka občinskega odloka, ki ureja območje površinskih kopov družbe Salonit Anhovo. Prostorski načrt obsega 136 hektarjev zemljišč s kamnolomoma Rodež in Perunk ter predvideva njuno širitev. V postopku javne razgrnitve se zbirajo mnenja, pripombe in predlogi posameznikov in zainteresirane javnosti.

Proračun in naložbe Za šolski prostor in zdravo okolje

KANAL - Občina Kanal ob Soči je v leto 2008 vstopila v s sprejetim proračunom, ki obsega približno 7,4 milijona evrov prihodkov in 8,1 milijona evrov odhodkov. Razlika bo pokrita z neporabljenimi sredstvi iz preteklega leta in z načrtovanim dolgoročnim zadolženjem občine v višini 0,28 milijona evrov.

Piše: Nives Prijatelj, dir. občinske uprave

Proračun občine predvideva za tekočo porabo in tekoče transfere približno 4 milijone evrov (48,75 %), za investicije pa 4,2 milijona evrov oziroma 51,25 % vseh načrtovanih odhodkov.

V letošnjem letu je pred finančnim zaključkom največjo naložbo v občini iz preteklih dveh let in sicer graditev telovadnice v Desklah, ki vključuje še komunalno ureditev kompleksa in ureditev zunanjih igrišč.

Deskle: Namesto stare bo zrasla nova čistilna naprava

Nadaljuje se obnova vodovoda v središču Deskel na Gregorčičevi ulici, velik denarni zalogaj pa predstavlja graditev čistilne naprave v tem kraju za 1700 populacijskih enot. Poleg proračunskih sredstev je občina dobila zanjo tudi 877.264 evrov iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, poleg tega bo v to naložbo vloženi še predvidoma 373.000 evrov iz naslova triletne takse za obremenjevanje voda. Naložba v deskansko čistilno napravo mora biti zaključena do septembra prihodnje leto. Proračun med drugim predvideva, da bo mogoče po pridobitvi gradbenih dovoljenj končati že začeti naložbi v vrtino Globno, ki bo z vodo oskrbovala naselje Deskle, in v vrtino Dermota za vodovod do Zagore. Nadaljevala se bo obnova stare šole v Ročinju, kjer bo tudi spominska soba Valentina Staniča.

V okviru graditve Črpalne hidroelektrarne Avče in po dogovoru s krajevnima skupnostma Kanal in Avče, ter s krajanima Avč in Kanalskega Vrha se izdeluje projektna dokumentacija za naložbe in tržnico s parkirišči v Kanalu zraven pošte, za vodovod, kanalizacijo in čistilno napravo na Kanalskem Vrhu, za kanalizacijo in čistilno napravo Avče, za poslovilno vežico v Avčah, za rekonstrukcijo Gasilskega doma s prostori za krajevno skupnost in društvene dejavnosti v Avčah.

Za omenjene naložbe Občina pridobiva zemljišča in rešuje potrebne služnosti, da bi lahko čim prej pridobili dovoljenja za posege v prostor. Med večje naložbe iz sprejetega proračuna zagotovo sodi priprava investicije »Rekonstrukcija stare telovadnice v Kanalu«, ki je bila predvidena že pred desetimi leti, in bo sledila izgradnji športne dvorane v Kanalu. Z obnovo bo zagotovljen dodaten in prepotreben šolski prostor (tehnična učilnica, ...), v drugi fazi pa bo Kanal pridobil večnamensko dvorano za osnovno šolo in za razne prireditve.

Prav tako je sprejeti proračun podlaga za načrtovanje vodooskrbe Kala nad Kanalom in v nadaljevanju Levpe ter za graditev Doma za starejše občane.

Kljub obsežnim in številnim naložbam ostaja tekoča poraba občine na ravni preteklih let. Poleg tega bodo iz proračuna sofinancirani pomembni dogodki, kot npr. obeležitev padca meteorita v Avčah pred 100 leti, državno prvenstvo mažoretk ter druge tradicionalne in nove prireditve, ki jih bodo organizirala društva.

Gotski krilni oltar iz Britofa Od razvaline do ponosa

LJUBLJANA - V Narodni galeriji v Ljubljani so v začetku februarja razstavili restavrirani gotski krilni oltar iz cerkvice sv. Kancijana v Britofu. Krajin in predstavniki župnije Marijino Celje so se skupaj s podžupanjo Milico Zimic s ponosom udeležili odprtja razstave.

Piše: Urška Humar Bajt

Krilni oltarček z osrednjim kipom sv. Kancijana je bil prvotno v cerkvi postavljen kot glavni oltar, ko pa so si v 17. stoletju omissili večji zlati oltar, so malega umaknili na desno stran k slavoločni steni. Na tem mestu je bil oltar izpostavljen veliki vlagi in je zato hitro propadal. Leta 1966 je bila cerkev v celoti obnovljena in Zavod za spomeniško varstvo iz Ljubljane se je lotil tudi prvih restavratorskih del na malem oltarju. Po sedmih letih je bil oltar vrnjen v Britof in postavljen ob severno steno, kjer je stal do leta 2002, ko je bil ponovno prepeljan v Ljubljano. V petih letih so mu spretne roke restavratorjev Restavratorskega centra povrnilo sijočo podobo, ki so jo lahko občudovali obiskovalci razstave. Slavnostni govorniki so ob njenem odprtju z nekaj besedami predstavili restavratorsko pot od male lesene "razvaline" do sijočega ponosa slovenske kulturne dediščine. Tako je vodja restavratorskih del **Nuška Dolenc Kambič** skušala približati abstraktni svet zapljinjevanja, grafičnih izrisov, rentgenskih slikanj in še drugih zapletenih postopkov obnove. Za njo so spregovorili še vodja Restavratorskega centra **Jernej Hudolin**, priznani umetnostni zgodovinar **prof. dr. Janez Höfler** ter direktorica ljubljanske Narodne galerije **Barbara Jaki**.

Obiskovalci iz Britofa so z velikim veseljem prisluhnili tudi domačemu župniku **Jožetu Mikušu**, ko je veliki Ljubljani opisal del njihovega vsakdana in se mojstrom zahvalil za plemenito delo.

Višek je seveda pomenil ogled oltarja in spremljajoče razstave. Spontani aplavz in številni vzdihli so navzoče opomnili na veličino in pomen tiste "male lesene skrinje".

Krajin Britofa so Ljubljano zapuščali z mešanimi občutki: ponosni, da ima njihova cerkev tako pomemben biser slovenske kulturne dediščine ter zadovoljni, ker so ga prepustili izkušnim rokam strokovnjakov in

v varno zavetje Narodne galerije. Po drugi strani pa nekoliko zamišljeni, saj so se po tihem zavedali, da za sabo puščajo nekaj svojega, delček njihove cerkvice, delček njih samih.

Krajin Britofa in avtorji razstave pred krilnim oltarjem

Mednarodni dan CZ Visoko priznanje kanalskim gasilcem

TABOR nad DORNBERKOM - Ob 1. marcu, mednarodnem dnevu Civilne zaščite, so na vsakoletni slovesnosti podelili priznanja zaslužnim posameznikom in društvom iz celotne severnoprimorske regije. Skupno je bilo razdeljenih deset bronastih znakov CZ, dva srebrna in dva zlata znaka. Z eno od dveh plaket CZ za leto 2008 pa je generalni direktor Uprave RS za zaščito in reševanje **Bojan Žmavc** nagradil Prostovoljno gasilsko društvo Kanal ob 130-letnici uspešnega in aktivnega delovanja. Visoko priznanje je prevzel poveljnik PGD Kanal, gasilski častnik I. stopnje, **Ivan Knafelc**. V društvu je približno 100 članov, medtem ko jih je za aktivnosti usposobljenih 48. Pravkar zaključujejo tudi tečaj za nove izprašane gasilce, imajo pa tudi dve ženski desetini.

PGD Kanal ima na razpolago 8 vozil in avto cisterno za prevoz pitne vode.

Sicer pa naj bi bilo, po nekaterih virih, kanalsko gasilsko društvo še starejše (145 let) in tako med najstarejšimi v Sloveniji. A za zdaj ostaja - kot uradna - 130-letnica.

Poveljnik PGD Kanal Ivan Knafelc s plaketo CZ.

Tekst in slika: Ervin Čurlič

Napoleonov most Nujna čim hitrejša obnova

AJBA - *Napoleonov most, ki je eden izmed zgodovinsko znamenitih slovenskih mostov, je že hudo načel zob časa. Prehode čezenj so prepovedali, drugih ukrepov še ni. Zato pa so načrti za obnovo že pripravljeni, a se zatika pri denarju.*

Piše: Ksenija Černuta

A. Jerončič: Kako do denarja za obnovo mostu

"Če nihče ne bo ukrepal, bo ta most, ki se je že začel rušiti, propadel," opozarja Aldo Jerončič, predsednik združenja Partnerstvo za razvoj kanalskega podeželja. Na nujnost obnove opozarja že vrsto let. Nenezadnje je most pomemben del projekta za razvoj Kolovrata, zato si v združenju močno prizadevajo najti denar za obnovo.

"Poskušali smo na ministrstvu za kulturo, pa ni bilo nič. Zdaj iščemo druge možnosti. Pogovarjamo se z Zavodom za gozdove in ELES-om (Elektro Slovenija), ki bi lahko sofinanciral obnovo mostu, če bi čezenj speljali gozdno vlako. Računamo tudi na evropska sredstva, na občino in na lokalna pod-

jetja," pojasnjuje denarno zagato Jerončič.

Da je res skrajni čas za obnovo, meni tudi statik **Danilo Magajne**. Most mu je dobro poznan, saj so prav njemu zaupali pripravo načrta za obnovo.

"Velik del krilnega zidu je na eni strani že odpadel, obok pa je še v redu. Škoda bi bilo, da bi tak most propadel," pravi Magajne in dodaja: *"Gre za kamniti most brez kakršnekoli vezave. Podobnih mostov je na tem koncu še nekaj. Neverjetno je, kako so jih gradili in koliko let so zdržali."*

Vrednost obnove tega več kot 200 let starega mostu znaša 65.000 evrov in vključuje še postavitev novega mostu.

Napoleonov most za razvoj Kolovrata

MILENA PAVLIN, občinska svetnica (Socialni demokrati)

Mačehovsko do razvoja

V zadnjem času je v Sloveniji navzoča zelo dinamična rast obrtnih con in s tem razvoj podjetništva. Temu je močno naklonjena tudi Evropska perspektiva 2007-2013, ki za te namene nudi visok delež sofinanciranja - tudi do 85 odstotkov. Uspešna mala in srednje velika podjetja namreč ustvarjajo kakovostna delovna mesta in s tem večjo socialno varnost ljudi, po drugi strani pa predstavljajo pomemben vir občinskih prihodkov.

To vprašanje je bilo večkrat sproženo tudi na sejah občinskega sveta, saj je kanalska občina ena redkih v Sloveniji, ki nima lastne obrtne cone in tudi v prihodnje nič ne načrtuje v tej smeri.

Imamo sicer pisarno Regijske razvojne agencije, ki naj bi nudila vso podporo novo nastajajočim podjetjem, vendar občina nima ustreznih komunalno opremljenih zemljišč, da bi jih lahko odstopila podjetnikom.

Edina, ki s tovrstnim prostorom razpolaga, je družba Salonit Anhovo. Ta pa zastopa svoje lastne ekonomske interese, kar je povsem logično, saj je lastnik.

Naša občina tudi nima izdelane ustrezne strategije za razvoj turizma. Značilnost so številne prireditve, ki jih organizirajo razna društva in organizacije med letom ter se sofinancirajo iz občinskega proračuna, vendar od tega nihče ne "živi".

Poleg tega Občina dobiva znatna koncesijska sredstva od igralništva, ki bi jih morala vlagati v razvoj turistične infrastrukture, izboljšavo prometnih povezav, v pridobivanje nočitvenih zmogljivosti, v gostinsko ponudbo na višji ravni in v kmečki turizem. S tem bi se odpirala nova delovna mesta in povečeval prihodek občine.

Za vse te naložbe so na razpolago tudi sredstva iz različnih skladov Evropske unije. Vsako leto lahko lokalna skupnost ali posameznik sodeluje na razpisih, centraliziranih ali decentraliziranih. Ti so objavljeni, na razpolago pa je malo časa, če ni vnaprej pripravljenih projektov. Pogosto pa tudi primanjkuje volje, energije ali znanja za prijavo na te razpise. Uspešno pridobivanje denarja po tej poti pa pomeni manjši lastni vložek in posledično ugodnejše pogoje za razvoj podjetništva.

Stagnacija na tem področju negativno vpliva tudi na že sicer neugodno demografsko strukturo. Številni mladi namreč po končanem študiju nimajo možnosti zaposlitve v domačem kraju, zato ostajajo v Ljubljani, kjer si ustvarijo tudi družino, ali se za stalno odselijo drugam.

Pri nas pa se povečuje povprečna starost in število prebivalcev nenehno upada.

ZABELEŽENO

Upanja polno velikonočno praznovanje

Njegova svetost, papež Benedikt XVI., je v svoji zadnji okrožnici z naslovom Rešeni v upanju (Spe salvi), zapisal naslednjo misel: *"Odrešenje nam je darovano tako, da nam je bilo podarjeno upanje, zanesljivo upanje, s katerim moremo obvladovati svojo sedanost"*. Ta papeževa misel še posebej velja za velikonočne praznike. Sad velikega četrtega, petka, sobote in velike noči je Kristusovo vstajenje, ki nam prinaša zanesljivo upanje, da se naše zemeljsko življenje ne konča, temveč se nadaljuje v večnosti. Zato naša prihodnost ni temna, temveč polna upanja, ki nam omogoča, da dostojanstveno živimo tudi v sedanosti.

Duhovniki kanalskega okrožja - Jože Mikuš, Jože Vidrih, Robert Ušaj in Zoran Zornik - vam iz vsega srca voščimo veselo aleluja in želimo krščanskega upanja.

Nada Skrt, biodinamična kmetovalka Prijazno do narave in človeka

V njenih mladih letih je prevladoval precej zaničljiv odnos do kmetijstva. To je bil čas, ko so kmetje opuščali zemljo, gozd se je vse bolj približeval njivam, tudi živine je bilo vedno manj. Poleg redne službe je Nada vseskozi ohranjala tudi vezi s kmetijo in se po upokojitvi povsem predala načrtnemu kmetovanju.

Sprašuje: Darja Skrt

Slike: Bruno Bizjak

Veselje do zemlje in dela na njej je imela že od majhnega. Rodila se je v Avčah na mali kmetiji, kjer so morali otroci pomagati staršem in tako so se naučili vseh del. V dekljskih letih se je zaposlila v podjetju Plastik v Kanalu, po poroki pa je prišla spet na majhno kmetijo. Vedno so imeli eno kravo in v obdelovanju tudi nekaj polja - tako bolj za sa-mooskrbo pa tudi za ohranitev stika z zemljo. Nanjo je Nada Skrt z ljubeznijo in spoštovanjem navezana še dandanes.

Kako Vas je življenjska pot pripeljala do biodinamičnega kmetovanja?

Nada Skrt

Ko sem se upokojila, sem naenkrat imela več časa in zdelo se mi je škoda, da ne bi obdelovala še več zemlje in to boljše, kot smo jo do takrat. K takemu razmišljanju sem spodbudila tudi moža in k hiši smo pripeljali še dve kravi. Potem so se stvari začele odvijati kar same od sebe. Štalo smo imeli še vedno pod hišo in postajala je premajhna. Nekako v tistem času se je k nam priženil zet, ki je po poklicu zidar, in z njegovo zavzetostjo smo zgradili novo, večjo štalo tu v bližini hiše. Vzporedno s tem sem začela delati tudi sir. Prav v tem obdobju je društvo Ajda v Avčah pripravilo predavanje ter kmetijsko-vrtnarski tečaj, ki je temeljil na biodinamični metodi. Takoj me je pritegnilo, saj je tak način kmetovanja vključeval precej postopkov, ki smo jih že do tedaj opravljali. Z novim znanjem sem stari način dopolnila

in ga razširila. Tako je nastala naša biodinamična kmetija. Če pogledam na stari, domači način kmetovanja, lahko rečem, da smo že prej delovali ekološko, saj pri gnojenju nismo nikoli uporabljali kemikalij.

Kdaj se je razvilo biodinamično kmetovanje?

Biodinamično metodo kmetovanja je razvil Rudolf Steiner in jo objavil leta 1924. Kasneje je po njegovih napotkih praktične preizkuse opravljala tudi Maria Thun, ki je k tej metodi dodala nova spoznanja. Na veliko srečo je Thunova imela pred osmimi leti predavanje tudi v Kanalu. Zdaj naša kmetija sodeluje tudi z društvom Ajda, ki je pri nas razširilo Steinerjevo metodo.

Kaj pomeni biodinamičen način kmetovanja?

Vsaka biodinamična kmetija je zaokrožena celota. Imeti je treba živali, poleg krav tudi perutnino. Krave dajejo dvoje, kar je pomembno za tak način kmetovanja. To sta gnoj in mleko. Z gnojem gnojimo njive, kjer pridelujemo poljščine in povrtnine ter travinje. S travinjami krmimo živali, iz mleka naredimo mlečne izdelke, s sirotko pa krmimo prašiče in jo uporabljamo tudi pri izdelavi enega od pripravkov. Nič ne gre v izgubo, vse se obrača v zaključenem krogu.

Za kmetijo je pomembno, da ima svojo živino tudi zato, ker se le tako lahko oskrbi z gnojem, potrebnim za izdelavo preparatov in komposta. Gnoja krav z drugih kmetij za preparate ni mogoče uporabiti, ker niso vzrejene s krmo, pridelano po biodinamični metodi.

Kakšni so biodinamični preparati?

Biodinamične preparate po posebnih postopkih izdelujemo samo iz naravnih snovi, kot so gnoj, zdrobljen kremenčev kristal in različni zelišča. Nabiramo koprivo, kamilice, hrastovo lubje, regratove cvetove, rman in baldrijanovo cvetje. Vse preparate zakopljemo v zemljo za pol leta. Ko dozori, jih odkopljemo in shranimo v glinaste posode, ki jih položimo v lesen zaboj ter obložimo s šoto.

Preparate škropimo kot gnojilo ali uporabimo za utrjevanje rastlin. Čaje iz naštetih zelišč pa uporabljamo kot sredstvo proti škodljivcem in boleznim na rastlinah. S škropljenjem je veliko dela, vendar so rezul-

V sirarni do sira, skute in masla

tati dobri.

Kdaj ste začeli sirariti?

Sirariti sem začela, ko smo imeli tri krave. Sprva sem kuhala doma na domačem »špargetu« v 30-litrskem loncu. Potem pa ni šlo več in naredili smo malo mlekarnico iz garaže tu poleg hiše. Počasi smo zredili več krav... Za biodinamično sirarjenje moramo krave sami vzre-jati. Selektivno obdržimo tiste "j-enice", ki so dobre mlekarike. Sirim vsak drugi dan, ker nimamo prav veliko krav, pa tudi dobro je, da je mleko mešano. Najboljše je delno iz večerne molže, delno pa sve-že. Večerno mleko hranimo v hladilniku, dodamo mu pa še svežo molžo. Oboje pripeljemo v sirarno in iz tega naredim sir, skuto in ma-slo.

Kje se pri tem postopku najbolj opazi biodinamično kmetovanje?

Najbolj pri kakovosti in količini mleka. Količina mleka je odvisna od kr-me in od sezone, dva meseca pred telitvijo pa je krava, kot rečemo, presušena in ni mleka. Če je krma naravno pridelana, je mleka manj, vendar je bolj kvalitetno in ima več vitaminov in mineralov. Če pa je krava krmljena z dokupljenimi močnimi krmili ali kot ponavadi pravimo "umetnimi krmili", je mleka več, vendar je slabše kvalitete. Naše krave imajo 14 do 16 litrov mleka, tiste, krmiljene z dokupljenimi močnimi krmili, pa dajo celo 35 litrov.

Pri vas kmetijo peljeta naprej kar dve generaciji. Se vam zdi, da bi lahko živela na aktivni kmetiji samo ena generacija?

Delo na kmetiji je tako raznovrstno, da samo ena generacija težko pre-živi brez pomoči mlajših ali pa starejših. Pregovor pravi "Ko ta mlada

Biodinamična kmetija s kravami in perutnino

pride k hiši, ta stara vzame 'plevenico' in gre plet." To pomeni, da prevzame hišna dela ta mlada, vključno s skrbjo za majhne otroke, zunanja, poljska dela pa prevzame stara gospodinja. Kasneje, z leti se stvari obrnejo. Ko si starejši in fizično ne zmoreš več toliko, gre ta mla-da na njivo, v štalo, ta stara pa spet prevzame hišna opravila. Enako se dogaja pri delitvi moških del, ki so tudi lažja in težja fizična dela in se razdelijo na dve generaciji. Mislim, da biodinamično usmerjena

kmetija skorajda ne more biti funkcionalna, če na njej ne delata in živita dve generaciji. Vedno nekaj manjka.

Svoje izdelke prodajate pod mednarodno blagovno znamko Demeter.

Imamo registrirano dopolnilno dejavnost. Mleko in mlečne izdelke prodajamo doma ter ob sobotah na tržnici v Novi Gorici. Blagovna znamka Demeter se je najprej uveljavila v Nemčiji. Ustanovili so jo kmetje, ki so kmetovali po Steinerjevi biodinamični metodi. Nato se je s to metodo razširila po vsem svetu in danes jo štejejo za najbolj cenjeno znamko zdravih in naravi prijazno pridelanih živil.

Kako vidite prihodnost takšnega načina kmetovanja?

Mislim, da bo prihodnost še bolj naklonjena takšnemu načinu kmetovanja, saj je prijazen naravi in človeku. Vse, kar se pridelava, se vrta v krogotoku, vse se uporabi, nikjer ni neuporabnih odpadkov. Mislim, da bi morali v Sloveniji še bolj spodbujati kmete, ki želijo delati na takšen način. V tem je naša prihodnost, saj je Slovenija s svojo raznolikostjo in majhnimi obdelovalnimi površinami kot ustvarjena prav za naravi prijazno kmetovanje.

Zakovitosti biološko-dinamičnega kmetovanja

Biološko-dinamično ali biodinamično kmetovanje temelji na zavedanju, da je življenje v naravi povezano v stalno ponavljajoči se življenjski krog, v katerem se živi organizmi porajajo (ali vznikajo) in rastejo, dozorevajo, se razmnožujejo in nato razpadejo ter dajo energijo in prostor novim. Pri tem ni ničesar odveč, ker se vse porabi za nov življenjski cikel.

Piše: Breda Medvešek

Vzpostavitev naravnega reda - tudi v sadovnjaku

Seveda dandanes stvari niso več tako preproste, saj je človek s poseganjem v naravo ustvaril veliko nereda. Kopičijo se težko razgradljivi odpadki, zemlja je zaradi dolgotrajne uporabe industrijsko izdelanih gnojil, strupov proti škodljivcem in plevelom ter zdravil postala revna in neplodna. Tudi rastline, ki zrastejo v taki zemlji, niso zdrave niti polnovredne in ne morejo pravilno prehraniti živali in človeka. Posledice so izbruhi bolezni, med njimi je vedno več takšnih, ki jim znanost ni kos. Z biodinamičnim načinom obdelave zemlje pa si prizadevamo ponovno vzpostaviti naravni red.

V biodinamiki obstajajo zakonitosti, ki jih je potrebno upoštevati: pri vseh postopkih kmetovanja se uporabljajo samo naravne snovi; obvezno je kompostiranje rastlinskih in živalskih odpadkov, ki jim je potrebno dodati biodinamične

preparate; za gnojenje je predpisana uporaba komposta in posebnih škropiv; za varstvo rastlin in zatiranje plevelov se uporabljajo različni zeliščni pripravki ali drugi pripravki naravnega izvora.

Eno od škropiv je namenjeno ukoreninjanju in krepitvi koreninskega sistema, drugo pa utrjevanju zelenih delov rastline. Biodinamiki pri zasajanju obdelovalnih površin upoštevamo način kolobarjenja, kar pomeni, da rastlino iste vrste lahko zasadimo na isti prostor šele vsaka štiri leta – tako se izognemo okužbam rastlin, škodljivcem in sironašenju zemlje. Vsa opravila v zvezi z obdelavo zemlje, setvijo, sajenjem in nego rastlin opravljamo biodinamiki po napotkih Setvenega priročnika – koledarja za poljedelce, vrtičkarje in čebelarje, ki ga že več desetletij vsako leto pripravljva raziskovalka Maria Thun (zadnja leta skupaj s sinom Mathi-

(NE)OBLEDELI SPOMINI

»Špjgu« skozi čas

DESKLE - *Steklena dvorana Kulturnega doma je prvi teden v februarju gostila domačega zbiratelja starih predmetov in fotografij Jožeta Gorjanca – Pepeta Blnauščka. Z razstavo Deskle in Desklani v obdobju od 1900 do 1950 je avtor želel obuditi in počastiti spomin na tukajšnje prebivalce, ki so v krutem obdobju zgodovine mnogo pretrpeli.*

Piše: Petra Paravan

Jože Gorjanc – Pepe Blnaušček je 70-letnik iz Rodeža, ki se že več kot dvajset let ukvarja z zbiranjem. V 'domačem muzeju' ima obsežno zbirko oziroma "Špjgu (ogledalo) skozi zgodovino Deskljanov", kjer so zbrani stari predmeti iz 1. in 2. svetovne vojne, etnološke zanimivosti in črno-bele fotografije, ki razvrščene v tematske sklope, pripovedujejo zgodbe o kraju in ljudeh.

Razstava najprej ponuja različne poglede na Gorenje Deskle, najstarejši predel kraja, s cerkvijo in zvonikom, postavljenim na južno (desno) stran. Zanimiva je primerjava sodobnega kraja z njegovo podobo iz preteklosti, predvsem v vedutah Spodnjih Deskel, ki so se šele začele razvijati in širiti na obdelovalne površine. V prvi svetovni vojni so bile skoraj vse hiše porušene in domačini so morali zaradi obstreljevanj v begunstvo. "Večina fotografij iz tega sklopa prikazuje Desklanke v avstrijskem taborišču Bruck ob Litvi. Med portreti lahko prepoznamo domačinko, najstarejšo Slovenko, **Katarino Marinič – Tinco**," je ob sprehodu skozi razstavo med drugim poudaril Blnauščkov Pepe.

V povojnem obdobju je anhovska cementarna številne ljudi rešila revščine. Sprva je bila tovarna zgolj majhna hala, povezana s kamnolomom. Pri teh podobah je zanimivo opazovati, kje je potekal most oziroma "pašarella" čez Sočo.

Tematika šolstva in kulture predstavlja otroke v vrtcu in šoli ter člane različnih pevskih zborov.

Največ fotografij pa obsega življenje na vasi.

Tako поблиže spoznamo vsakdan preprostega Desklana in njegovo družabno življenje. Vaško okolje je delovalo kot skupnost, ki je dogodne v življenju posameznika praznovala na preprost in vesel način, s harmoniko in plesom, predvsem pa v skupnem duhu.

Prav zaradi številnih fotografij je ta razstava šele prva in v prihodnjih mesecih se lahko nadejamo novih vpogledov v zgodovino Deskel in Deskljanov.

Pepe Blnaušček: Ogledalo polovice minulega stoletja

asom) v sodelovanju s svetovno priznanimi observatoriji, ki ji izražajo pozicije nebesnih teles, kajti te so temelj za pravilno določitev ugodnih dni pri delu z določenimi skupinami rastlin. Naj vas opozorim, da so zadnja leta tako popularni koledarji raz-

ličnih izdajateljev z dnevnimi oznakami korenina, list, cvet, plod le ponaredek podatkov iz originalnega koledarja Marie Thun in niso točni, če seveda izrecno ni navedeno ime avtorice in zagotovilo o odkupu avtorske pravice za objavo.

Pobudniki kanalske odbojke "To je izjemen fenomen"

KANAL – Začetniki igre ob mreži in nekdanji igralci z letnico rojstva do 1960 so se v lastni režiji zbrali v gostišču Križnič. Petkovo popoldne ob koncu januarja je bilo prežeto z obujanjem spominov, anekdot in doživetij. V prijateljskem druženju pa ni manjkal tudi grenak priokus.

Piše: Ana Skrt

Foto: B. Bizjak

Stari igralci: Odbojko smo si vzeli k srcu in Kanal je utripal z njo. Starejši igralci namreč kar niso mogli skriti razočaranja, ker za to njihovo srečanje ni poskrbel OK Saloni Anhovo. Ob praznovanju 60-letnice kanalske odbojke bi se to od kluba tudi pričakovalo in spodobilo, so menili posamezni udeleženci. Vendar – po besedah glavnega pobudnika srečanja Iva Hvalice – klubu ne gre zameriti, saj se današnja odbojka in delovanje kolektiva precej razlikujeta od časa, ko so sami bili še aktivni igralci. "Danes se odbojka globalizira, slovenski klubi imajo tuje trenerje, tuji klubi pa slovenske igralce," je poudaril Hvalica in kot izjemen

fenomen kanalske odbojke označil tudi neprekinjeno igranje v prvi ligi. "Odbojgarska tekma v Kanalu je bila v 50. in 60. letih prejšnjega tisočletja praznik v kraju. Včasih, ko nam ni šlo, smo si na igrišču rekli: 'Dejmo Kanalci!' Zdaj tega ni in je to nekaj normalnega," je še dodal Hvalica. Prihodnje leto 10. oktobra bodo praznovali tudi 50. obletnico vstopa v prvo ligo, v kateri klub igra še danes. Da pa spomini in njihov prispevek k razvoju odbojke v kraju ne bi zbledeli ali izginili, so se še podpisali na stare razglednice in na okvir za skupinsko sliko.

Ivica Jelavič – Stipe:

"Na začetku je bilo lepše, ker se je igralo brez zasluzka. Razen kosila in večerje smo si morali vse sami plačati. Ko smo šli pred leti igrat v Split, so me pozabili na avtobusni postaji v Kaštelu. Moral sem dobiti 'štop', da sem sploh lahko prišel na tekmo. Bilo je lepo, z veseljem se spominjam vsega. Obžalujem samo, da smo imeli premalo literature, in še ta, ki je takrat obstajala, se je razgubila. Najbolj zadovoljna je bila mama. Igral je tudi brat Boris in edino, kar smo dobili od odbojke, je bil pralni prašek. Konec meseca je vsakemu pripadlo po 5 kg praška, za naju z bratom torej 10 kg. Potem smo ta pralni prašek vozili v avtu in je res lepo dišalo. Takrat namreč še nismo poznali dišečih smrekic, zato smo bili s tako odišavljenim avtom po eni strani pravi frajerji. Danes se igra za denar, ni več take družab-

nosti. Ni več isto. Danes igrajo za Kanal, jutri za nekoga drugega. Takrat si nisem upal niti pomisliti, da bi igral za drugi klub."

Anton Čargo:

"Želel bi, da se zgodovina kanalske odbojke pravilno beleži. Ko smo

Foto: B. Bizjak

Foto: A. Skrt

praznovali 50-letnico, sem bil bolan. Nisem bil zraven. In takrat je bilo rečeno, da je začetnik kanalske odbojke Henrik Ipavec - Frido. To ni res. Frido je bil čudovit človek. Z njim sva se dajala, kaj naj bi igrali v Kanalu - ali košarko ali odbojko. On je kot angleški ujetnik poznal košarko. Za odbojko pa smo bili vsi navdušeni. Verjetno bi se obrnilo v njegov prid, če ne bi že imeli mreže za odbojko, ki jo je takrat desetletni Ivanče Lenardičev izmaknil ameriškim vojakom. Ko je bila mreža, smo začeli z odbojko."

Turizem Za urejenost in privlačnost kraja

KANAL – Turistično društvo je ob svoji 52-letnici izdalo zbornik o delovanju in pomembnejših mejnikih iz tega obdobja. Na nedavnem občnem zboru pa so se člani društva pogovarjali tudi o prihodnjih načrtih in problematiki edinega turističnega kampa.

Kamp Korada ima pestro zgodovino in nemalo težav, ki v zadnjih letih spremljajo njegovo dejavnost. Turisti se v kampu ustavijo za dan ali dva, po lanski obnovi sanitarij in umivalnice pa so razmere v njem še kar zadovoljive.

"Vendar bi želeli našemu kampu v prihodnje nadeti še lepšo podobo, nekaj bolj modernega," pravi predsednica kanalskega turističnega društva Vanja Cotič in poudarja, da so zato že pripravili idejne načrte. Tako naj bi v kratkem začeli postavljati skalomet v strugi reke Soče, da bi zavarovali brežino in odnašanje zemljišča s kampu,

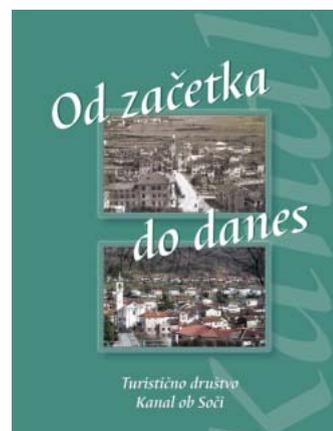

Foto: D. Humar

Vanja Cotič: Načrtov za deset let

medtem ko naj bi ostale zamisli uresničili ne prej kot v desetih letih, pravijo še v društvu. Zadnji dve leti beležijo v Koradi od 500 do 600 gostov in malo več nočitev, trenutno pa pogrešajo še gostinsko ponudbo v kampu in postavitev označevalnih tabel. Poleg tega želijo v turističnem društvu pridobiti denar za oblikovanje muzejskih zbirk kotlarstva, kolarstva in kovaštva ter uresničiti idejo o treningu skokov v Sočo za mlade fante in dekleta.

Valter Pregelj

Zbornik: 52 let v mozaiku Kanala

Na občnem zboru TD Kanal je Turistična zveza Slovenije podelila priznanje društvu in posameznikom, ki so največ prispevali k njegovi ponovni oživitvi. Bronasta priznanja so prejeli Branko Dolenc, Radovan Pušnar, Milena Pavlin, Iztok Gabrijelčič in Marta Brelih, s srebrnim priznanjem pa je bil nagrajen Risto Djurič.

Energetska izraba Soče Zaradi črpalne hidroelektrarne (še naprej) jezni

AVČE – Prva črpalna hidroelektrana v Sloveniji dobiva vse bolj jasno podobo. Gradbena dela se bodo zaradi neugodne geološke zgradbe tal na trasi cevovoda sicer nekoliko podaljšala, medtem ko je začetek komercialnega obratovanja še vedno predviden v drugi četrtini prihodnjega leta. Vrednost celotne naložbe pa se je od prvotnih 89 milijonov povečala na zdajšnjih 115 milijonov evrov.

Tekst in slike: Nataša Ozebek

V času, ko je energija vse dragocenejša, so se v Soških elektrarnah odločili za gradnjo črpalne hidroelektrarne (CHE), "ki bo v proizvodnjo električne energije iz obnovljivih virov vnesla tudi novo ekonomsko razmišljanje," so v bilten družbe zapisali ob jubileju. Lani je namreč minilo 60 let, odkar so elektrarne v porečju Soče ob priključitvi Primorske k Jugoslaviji prešle v slovenske roke. Danes Soške elektrarne Nova Gorica (SENG) združujejo 25 elektrarn, ki skupaj proizvedejo 161 megavatov energije.

Dela v polnem zamahu, krajanji na preži

"Gradbinci trenutno še urejajo akumulacijski bazen na Kanalskem Vrhju, ki bo v kratkem začel dobivati vodotesno prevleko. V Avčah gradimo strojnico, na nadzemeljskem delu trase cevovoda pa delavci montirajo jekleni cevovod. Glavni strojnični jašek je že končan, v njem je tudi že nameščen del strojne opreme. Čaka nas še izkop 190 metrov globokega vertikalnega jaška in graditev priključnega daljnovoda in kablovoda čez avško polje," pojasnjuje **Alida Rejec**, pomočnica direktorja za razvoj SENG.

Foto: D. Humar

Alida Rejec: Dela v polnem teku

Prav daljnovod je med krajanji Avč vzbudil največ strahu.

"Šel bi mimo naših hiš, čez njive in sadovnjake, bali smo se sevnanja," pravijo krajanji.

S SENG se jim je uspelo dogovoriti, da se del – 600 metrov – daljnovoda vkoplje.

"Z dogovorom smo bili zadovoljni, zato tudi civilna iniciativa od tedaj miruje. Bomo pa vsekakor budno spremljali potek gradnje in pazili, da bodo na občini držali obljubo in izpogajano odškodnino resnično namenili Avčanom," poudarja vodja civilne iniciative Avče **Zoran Božič** in kljub velikemu posegu v oko-

lje podpira gradnjo CHE Avče: "S stališča čiste energije je to ena najboljših rešitev."

Zoran Božič: Budni in pazljivi

CHE Avče: Naložba naj bi se povrnila v 13. letih

Z naložbo se strinja tudi **Rezika Humar** iz Avč, opozarja pa, da so bili krajanji o njenem poteku premalo obveščeni.

"Pa prometa je polno, cesta do Kanala je polna kamionov," pravi. Dela naj bi bila v dobrem letu končana, vaščani Avč in Kanalskega Vrhja pa opozarjajo, da od odškodnine niso dobili še ničesar.

V vasi bi nujno rabili čisto pitno vodo brez klorja, cesta je potrebna popravila, čistilne naprave ni ...

Tudi **Slavko Petrevčič** s Kanalskega

Vrhja zagotavlja, da se bodo s vaščani borili, da v vas dobijo vodo, kanalizacijo in kar je bilo še obljubljeno.

"Sprizniti pa se moramo, da bo elektrike primanjkovalo in jo bo potrebno od nekje dobiti. Na pridobitev zato gledam zelo pozitivno, je pa treba včasih malo potrpeti. Vsaka stvar ima pozitivne in negativne strani," razmišlja Slavko.

Odškodnine za infrastrukturo

V podjetju so se zavedali, da bo gradnja okoliškim prebivalcem povzročila določeno škodo, zato so pred pričetkom del v največji možni meri upoštevali predloge lokalne skupnosti in občine.

"Na podlagi lokacijskega načrta smo z Občino Kanal ob Soči sklenili tudi pogodbo o urejanju infrastru-

Foto: B. Bizjak

Župan Maffi: Odškodnine po načrtih

sredstva predvidena tudi za pripravo projektne dokumentacije za gradnjo čistilne naprave in kanalizacije v Avčah ter vodovoda, kanalizacije in čistilne na Kanalskem Vrhju. Denarja pa bo za vse želje krajanov najverjetneje zmanjkalo.

Stroški graditve črpalne hidroelektrarne Avče se bodo zaradi neugodne sestave tal, spremembe tehnične rešitve priključnega daljnovoda in dviga cen železa ter drugih surovin dvignili za približno 20 odstotkov, pričakujejo v Soških elektrarnah in zato se bodo morali dodatno zadolžiti. Podjetje, ki posluje po najzahtevnejših evropskih standardih kakovosti, pa že snuje nove investicije in nove oblike razumne izrabe vodnih potencialov v porečju Soče, ki je doslej izkoriščena samo 30-odstotno.

"V Avčah ni bilo narejenega še nič," se huduje **Lojze Makarovič**.

Zdravstvo

Obup pred ambulantami

Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije je lani izdal zloženko in plakat z zgovornim sloganom "Naročanje je modro, predolgo čakanje staromodno." Dolge čakalne vrste pred ambulantami so problem cele Slovenije. Cilj zdravstvene zavarovalnice je skrajšati čakanje na povprečno 20 minut. Ali je to mogoče doseči v ambulantah Občine Kanal ob Soči?

Piše: Irena Hočevar Križnič

Slike: Bruno Bizjak

Ura je devet. V čakalnici gneča. Otrok ima visoko vročino in težko diha. Starček na berglah toži, da po deseti uri nima prevoza domov. Mlajša ženska nestrpno pogleduje na uro. Kako doseči, da bo čakanja manj? Čakanje, čakanje, čakanje in ...

Nenormalni standardi

V kanalski občini delujejo tri ambulante splošne medicine. **Nevenka Mlinar**, dr. med., specialistka splošne medicine v zasebni zdravstveni ambulanti v Desklah, vidi največjo težavo v slovenskih normativih, ki določajo, da ena splošna ambulanta skrbi za približno 1800 ljudi. V njeno ambulanto prihaja nad 2000

Dr. Mlinar: Krivi so normativi

pacientov.

"Zgodi se, da v predvidenih šestih urah in pol ordinacijskega časa dnevno pride na pregled tudi več kot petdeset pacientov. Na Švedskem je na primer standard 10 pregledanih bolnikov na dan. Težko je doseči, da pri tako velikem obisku splošnih ambulant ne bi bilo čakalnih vrst."

Problem je vedno večji tudi zaradi staranja slovenskega prebivalstva in s tem večjega obolenja ter na drugi strani pomanjkanja zdravnikov. Vse več je administrativnega dela, ki ga nalaga država in s tem kratki čas obravnave bolnikov, se pritožujejo v zdravstvenih domovih. Zdravniki splošne medicine pa tarnajo nad preobremenjenostjo. "Reševati moramo tudi socialno problematiko bolnikov, za katero so sicer pristojne druge službe in v kanalski občini nedvomno tudi zaradi večje obolenosti prebivalstva zaradi azbesta. Menim, da bi bilo prav, da bi se tudi to upošte-

valo", ugotavlja še dr. Mlinarjeva. V Desklah imajo sicer že dolgo vpeljan sistem telefonskega naročanja. Večinoma se ga ljudje poslužujejo, vendar mnogi pridejo na pregled tudi nenaročeni. Prav bi bilo, da se to dogaja le v nujnih primerih, opozarjajo zdravstveni delavci, kajti naročanje predstavlja zanje dodatno delo in zahteva veliko discipliniranosti. Ure imajo razporejene čez cel delovni dan. Ker je ambulanta zasebna, morajo sami poskrbeti za nadomeščanje v primeru odsotnosti zdravnice. Ponavadi pride takrat v ambulanto drugi zdravnik ali pa so pacienti napoteni v zdravstveni dom v Novo Gorico.

Nevzdržne razmere v Kanalu

Še večje so težave v Kanalu. Do čakalnih vrst prihaja tudi zaradi izobraževanja in dežurstev zdravnic.

"Minimalno en teden mesečno deluje samo ena ambulanta," pojasnjuje dr. **Nada Merljak** in poudarja: "Dr. **Dragana Pajčin Sarjanovič** opravlja specializacijo splošne medicine, nadomestnega zdravnika pa ni."

Pacienti se v nujnih primerih preusmerjajo k zdravnici, ki pač tisti dan dela.

Ob torkih, ko je dr. Merljakova na delu v ambulanti Doma starejših občanov v Novi Gorici, sta včasih obe ambulanti zaprti. Naslednji dan pa je pred vrati vrsta. Pacienti tudi niso navajeni enotnega sistema. Ko se bodo razmere uredile, si želijo poenotiti način naročanja v obeh ambulantah. Posveta na to temo, ki ga je zdravstvena zava-

Dr. Merljak: Naročanje ne rešuje težav

V Kanalu včasih zaprti obe ambulanti

rovalnica pripravila v Novi Gorici, se zdravnici nista mogli udeležiti, ker je bil med njunim delovnim časom.

Tudi pri dr. Merljakovi že več let naročajo paciente telefonsko, medtem ko so v sosednji ambulanti začeli s tem načinom šele pred kratkim. Vendar tudi naročanje ne rešuje vseh težav. "Težko je točno določiti uro. Vedno namreč prihaja do vmesnih telefonskih pogovorov, sestankov, nujnih primerov.... Zgodi se tudi, da je pacient v veliki duševni stiski, morda razmišlja o samomoru, in potrebuje daljši razgovor," opozarja dr. Merljakova. Obe ambulanti v Kanalu sta polivalentni in po pomoč prihajajo vse starostne skupine - od dojenčkov do starostnikov, zato je še toliko težje predvideti, koliko časa bo potreboval posamezni pacient za zdravstveno oskrbo.

"Hitenje za vsako ceno pa ima lahko usodne posledice," dodaja kanalska zdravnica.

Zagotovo bo v kanalski občini v ambulantah težko doseči skrajšanje čakanja na dvajset minut, vendar pa bi se z veliko discipliniranostjo, dobrim sodelovanjem zdravnika in medicinske sestre ter tudi pacientov, dalo stanje vsaj izboljšati.

In kaj lahko naredijo občani?

Vsekakor se je treba telefonsko naročiti in ob določeni uri tudi priti v ambulanto, s seboj pa vzeti veliko mero potrpljenja. Pred odločitvijo

za obisk zdravnika pa velja še razmisliti, ali je nujno potreben in vreden dolgotrajnega čakanja.

Kako skrajšati vrste ?

Z boljšo organizacijo dela in sistema naročanja pacientov je moč bistveno skrajšati čakalne vrste pred ambulantami na Goriškem, so prepričani v novogoriškem Zavodu za zdravstveno zavarovanje. Podobno menijo tudi v zdravstvenih ustanovah, a hkrati opozarjajo na preveliko obremenjenost in pomanjkanje zdravnikov. Zadnje še ne predstavlja večjega problema, odgovarjajo iz zdravstvene zavarovalnice in zagotavljajo, da je moč z dobro organizacijo za približno 12 odstotkov znižati število bolnikov, ki prihajajo na pregled, za 16 odstotkov znižati samo število stikov in skoraj za tretjino zmanjšati stroške obravnave v ambulantah. S področnim dogovorom za zdravstvene domove in zasebne zdravnike s 1. aprilom letos stopi v veljavo standard, po katerem čakanje bolnikov pred ambulantami splošne oziroma družinske medicine ter otroških in šolskih zdravnikov v povprečju ne bo daljši od dvajsetih minut ob normalnem delovanju. (vp)

Čiščenje odpadnih voda Prijazno in brez smradu

Ekološka zavest pri ljudeh postaja vse bolj prepričljiva. K temu nemalo pomagajo tudi direktive Evropske unije, ki ne puščajo prav veliko prostora pri določanju smernic in konkretnih akcij za čiščenje odpadnih voda. Občina Kanal ob Soči je v tem pogledu postorila že marsikaj.

Piše: Bojan Perše

Narejene so že čistilne naprave Kanal, Ložice in Doblar, toda velik zalogaj za občino šele prihaja. V kanalski občini bodo problem skušali reševati z evropskimi sredstvi in prilivom iz taks, ki jih plačujejo prebivalci.

Čistilni napravi v Kanalu in Desklah

Da se takšen način pridobivanja sredstev lahko obnese, kaže čistilna naprava v Kanalu, ki obratuje že nekaj časa. Bolj aktualen pa je projekt nove čistilne naprave za območje Deskel. Gradnja se je začela v marcu, kajti stara čistilna naprava je že povsem dotrajana.

Naložba v novo desklansko napravo znaša približno 2 milijona evrov. "Znaten delež sredstev, to je 877.000 evrov smo uspeli pridobiti iz Evropskega sklada za regionalni razvoj, ostalo bomo črpali iz triletnih taks za obremenjevanje okolja, proračuna, in z malo sreče tudi iz državnih sredstev za investicije," pojasnjuje vodja projekta in direktorica kanalske občinske uprave Nives Prijatelj in poudarja, da mora biti projekt končan do konca septembra prihodnje leto.

Za čistilno napravo je bilo potrebno odkupiti nekaj zemljišč, za cevovod pa so zagotovili služnostno pravico. Na novo čistilno napravo se bodo navezale tudi Gornje Deskle. Večjega nasprotovanja okoliških stanovalcev doslej ni bilo, saj so s projektom dobro seznanjeni in so si lahko tudi ogledali, kako deluje čistilna naprava v Kanalu.

Vplivi na najbližje sosede

V Kanalu nekoliko zadržano priznavajo, da se o postavitvi čistilne naprave z njimi ni nihče pogovarjal, vendar jih ta ne moti.

V Desklah pa je problematika bolj pereča. Najbližji sosed Rajko Brezigar je od čistilne naprave oddaljen 25 metrov in o njej nima najboljšega mnenja. Namesto neposrednega pogleda na Sočo, bo dobil bazene

z ne povsem čisto vodo.

"Ne bojim se smradu, ampak me je veliko bolj strah hrupa in samega videza naprave," pravi Rajko in dodaja, da so se z Občino dogovorili za primerno zaščito pred motečimi vplivi: "Menim, da bi projekt lahko tudi drugače izpeljali, saj niže ob strugi nihče ne živi."

Kaj pa kanalizacija?

Tisti, ki nimajo možnosti za priklop na obstoječe kanalizacijsko omrežje, bodo morali urediti greznico na izpraznjevanje ali pa namestiti malo čistilno napravo za gospodinjstva. Zadnja možnost je pri nas še precej nepoznana.

"Za tovrstno reševanje problematike odpadnih voda niti ni velikega zanimanja, čeprav smo vse bliže rokom, ko bo moralo biti to področje urejeno," povesta Marko Maffi in Miran Gabrijelčič, ki male čistilne naprave projektirata in izdelujeta.

"Menim, da k takšnemu nezanimanju pri nas pripomore tudi sestava zemljišča, ki dopušča sprotno odtekanje vode stran od stanovanjskih površin. V ostalih predelih Slovenije se namreč fekalije zadržujejo ob hišah in to ljudi moti," poudarja še Miran.

Male čistilne naprave očistijo vodo do te mere, da ustreza zakonskim normativom in je primerna za zalivanje ali namakanje. Tehnologija omogoča namestitvev čistilne naprave v že obstoječo greznico ali pa samostojno izvedbo tega projekta.

Cene se gibljejo od 1.300 do 4.000 ali celo 5.000 evrov, kar je seveda odvisno od naročnikovih potreb in želja ter zahtevnosti čiščenja odpadnih voda.

In ob vsem tem se marsikdo v šali namuzne, češ da ga zastonj ne bo mo več niti s...

cafe Libero

Delamo,
z novim zagonom po starih načelih.

Gradnikova 20, Kanal

Za zdravo in zeleno dolino

Stroka meri in miri, ljudje nezaupljivi

Anhovski Salonit, ki velja za največjega onesnaževalca srednje Soške doline, v zadnjih letih veliko vlaga v tehnološke posodobitve. Te naj bi postopno izboljšale tudi okoljske razmere v dolini. Okoliški prebivalci vse te naložbe pozdravljajo, so pa mnogi – kljub dobrim ocenam stroke – do tovarne kritični.

Piše: Ksenija Černuta
Slike: Damijan Volk

"Vlaganja v tehnološko in ekološko posodobljanje so izredno velika. Družba zanje nameni okrog petino vseh prihodkov. Revija Finance nas je lani uvrstila na prvo mesto po intenzivnosti vlaganj v ekološke projekte v Sloveniji", nam je povedala mag. Tanja Ljubič Mlakar, vodja ekologije ter varstva in zdravja pri delu v Salonitu Anhovo. Pojasnila je še, da so v podjetju v zadnjih letih zgradili novo pokrito halo za surovine in premog, da so obnovili mlinico cementa, zgradili nov mlin premoga, sanirali brežino Soče, elektrofilter, ki je ob izpadih povzročal močne zaprašitve, pa so zamenjali z vrečastim. Načrtujejo še obnovo peči za proizvodnjo cementnega klinkerja, izgradnjo novih silosov za cimente in selitev vse proizvodnje cementa na skupno lokacijo.

Merilna naprava v Morskem

Z vsemi temi naložbami naj bi zmanjšali emisije snovi v zrak in raven hrupa v okolju. In koliko se velika vlaganja že poznajo v okolici tovarne?

Prebivalci (še vedno) kritični

Tehnične in tehnološke izboljšave okoliški prebivalci večinoma priznavajo, vendar še zdaleč niso zadovoljni z razmerami.

Bojan Marinič: Zapreti klinker halo

"Nekaj boljše je kot pred desetimi, dvajsetimi ali celo tridesetimi leti, ko sploh nisi mogel hoditi po travi, ker je bilo vse belo. Je pa problemov še vedno veliko. Za Gorenje Polje je največji problem prašenje iz hale za proizvodnjo klinkerja. Menim, da bi jo morali zapreti," pravi Bojan Marinič z Gorenjega Polja.

Dragica Markič: Razpoke, razpoke ...

Njegova sokrajanka Dragica Markič pa najprej pokaže na okenske police. "Poglejte! Tega ni več mo-

goče sčistiti."

Potem nas popelje po hiši in pokaže razpoke na fasadi.

"Tudi streho smo imeli razpokano in smo jo morali na svoje stroške prekriti. Nihče ni nič upošteval, čeprav je jasno, da so razpoke nastale zaradi tresljajev. Za nas ni

Bogomir Bavdaž: Inšpekcije ni zraven!

prav nič bolje," pribije še Dragica. Bogomir Bavdaž iz Anhovega obema pritrjuje:

"Salonit lahko vlaga v sanacijo in to se v kraju tudi pozna, samo moti nas pa še vedno prah in to je zdaj klinker, ki je še rakotvoren. Inšpekcija sploh ne pride zraven. Zgleda, da bodo čakali, kot so čakali za azbest, in morda potem čez 30 let ukrepali."

Lidija Rahotina iz Anhovega tovar-

L. Rahotina: Pogrešam civilno iniciativo

ni tudi priznava napredek, vendar meni, da bo pot do čistega in zdravega okolja še dolga.

"Za to bi se morali bolj angažirati tudi ljudje sami. Pred leti smo imeli zelo dejaven Odbor za okolje. Tega bi morala zdaj naslediti kakšna civilna pobuda. Ljudje bi morali ves čas bdeti nad vsem, kar se dogaja v tovarni."

Miran Gabrijelčič iz Krstenice, ki je član pred leti zelo aktivnega

M. Gabrijelčič: Skalnik ni več potreben

društva Skalnik, meni, da se stvari na okoljskem področju spreminjajo: "Sicer počasi, ker so naložbe velike, vendar je opazen napredek. Hrup, ki je ljudi v naši vasi najbolj motil, je zdaj saniran. Veliko manj je tudi vibracij. Društvo Skalnik je nekoliko zamrlo, ker ni več takšnih potreb za njegove akcije."

Dobre ocene stroke

Kako ocenjuje ekološke razmere v okolici tovarne Salonit Anhovo smo povprašali tudi Agencijo RS za okolje (ARSO).

Verica Vogrinčič, predstavnica za odnose z javnostmi, nam je povedala, da so podjetju Salonit Anhovo 19. 9. 2007 podelili IPPC okoljevarstveno dovoljenje. To pomeni, da je v času izdaje tega dovoljenja podjetje izpolnjevalo vse okoljevarstvene pogoje, ki so potrebni za pridobitev takšnega dovoljenja. Na vprašanje, ali na območju Anhovega izvajajo kakšne meritve, pa je Vogrinčičeva odgovorila:

"ARSO na območju Anhovega ne izvaja meritev kakovosti zraka, ker ni določeno s predpisi. Agencija izvaja državni monitoring kakovosti zraka v skladu s slovenskimi predpisi in predpisi EU in v celoti izpolnjuje zahteve glede števila merilnih mest za meritve kakovosti zraka. V primeru Anhovega je za meritve zadoščeno podjetju Salonit Anhovo. Če bi pa prišlo do kakšnih prekoračitev neželenih izpustov, je za to pristojen Inšpektorat RS za okolje in prostor."

Kako razmere nadzira inšpekcija in kakšne so njene ugotovitve za okolico Salonita pa nam je pojasnila Helena Lovše Vrhovec iz Inšpektorata Republike Slovenije za okolje in prostor: "Redno izvajanje monitoringov po pooblaščenih organizacijah (IVD Maribor, ZZV Nova Gorica) zagotavlja nadzor nad vsemi izpusti. Mejne vrednosti v zadnjem letu niso bile presežene. Ravnanje z odpadki je v podjetju skladno z zakonodajo, saj imajo urejeno ločeno zbiranje, vodijo predpisane evidence ter oddajajo zahtevana poročila Agenciji RS za okolje. Za predelavo lastnih in tujih odpadkov so si pridobili ustrezna dovoljenja ministrstva za okolje in prostor. Nadzor v podjetju redno izvaja inšpekcija za okolje v skladu s sprejetimi načrti dela in po potrebi, če pride do izrednih dogodkov. V zadnjem letu inšpekcija za okolje ni zabeležila kakih posebnosti, niti ni obravnavala izrednih prijav."

Zaupati tovarni in stroki?

Morda so koga te ugotovitve stroke pomirile, toda večina okoliških prebivalcev je do njih skeptična.

Počasi izpod zaprašenega oklepa

Klemen Stanič: Ta dolina bo spet zelena

Nezaupanje ljudi v tovarno in stroko je zaradi azbestne kalvarije še vedno veliko. Nekateri zato zahtevajo dodaten nadzor in neodvisne zunanje meritve. **Klemen Stanič**, predsednik Krajevne skupnosti Anhovo - Deskle in občinski svetnik, takšne pozive sicer podpira, vendar dodaja: "Mislim pa, da same meritve ne bodo pripeljale do napredka. Rešitev vidim predvsem v tehnoloških posodobitvah. Če bo tovarna vanje še naprej vlagala toliko, kot v zadnjih letih, sem prepričan, da bo ta dolina nekega dne spet zelena."

So te misli utopične? Ali naše zanamce res čaka svetlejša prihodnost? To bodo mlajše generacije ugotovile čez leta. Samo da jim dediščina ne bi bila pretežka, upajoče zavzdihne marsikdo v srednji Soški dolini.

Čebele testirajo onesnaženost okolja

Čebelarstvo ima tudi na Kanalskem dolgo tradicijo. Na začetku se je razvijalo samo enostavno čebelarstvo v okviru kmetijstva, medtem ko so pozneje to dejavnost vse bolj prevzemali tudi posamezniki brez kmetije.

Ivo Žnidarčič, starosta kanalskih čebelarjev, se še spominja prvih začetkov.

"Samostojno sem začel čebelariti leta 1942, star 13 let, ko mi je oče podaril 18 panjev. V teh 64 letih, kar čebelarim, je čebelarstvo naredilo velik napredek v vseh pogledih. Spominjam se, da je v začetku večina ljudi čebelarila s kranjiči. To so bili preprosti zbiti panji iz štirih desk brez premičnega satja in so jih na kmetijah uporabljali kot postransko dejavnost. Redki čebelarji, predvsem tisti, ki so se s čebelarstvom intenzivneje ukvarjali, so imeli AŽ panje, ki so se množično razširili šele po drugi svetovni vojni."

Ivo Žnidarčič: Življenjska doba čebele kaže na onesnaženost.

AŽ panj ali Alberti – Žnidaršičev panj je v Sloveniji najbolj razširjena vrsta panja, saj je po obliki zelo primeren za gorat alpski svet. V zadnjem času se širi tudi nakladni LR (Langstroth-Rootov) panj, ki za postavitev zahteva več ravnih površin.

Zdravko Komjanc pravi, da se je za takšno obliko panjev odločil, ker mu nudi neskončno možnosti za večanje prostornine: "In ga lahko po potrebi večamo ali manjšamo, odvisno od moči čebelje družine."

Čebelarstvo se dandanes vse bolj razvija, vse več je izobraževanja in seznanjanja z novimi načini čebelarjenja. Najpomembnejša so nova spoznanja pri odkrivanju čebeljih boleznih in temu primerna preventiva ter zdravljenje. Vedno boljši in kakovostnejši so tudi donosi. Zaradi vse bolj razvite ekološke zavesti postajajo čebelarji previdni pri izbiri čebelje paše. Tako čebele ob škropljenjih po vrtovih pripravajo, prav tako jih ne vozijo na območja, kjer se uporabljajo škropiva ali kjer ne poznajo navad tamkajšnjih kmetovalcev.

Paša na območju kanalske občine velja za dobro, zato čebelarji čebel skoraj ne vozijo več drugam.

Zdravko Komjanc: Z nakladnim LR panjem zelo zadovoljen.

Največji pobudniki intenzivnejšega čebelarjenja pred prvo svetovno vojno so bili učitelji. Zavzeti čebelarji so takrat delovali v okviru Slovenskega čebelarkega društva za Goriško. Zelo pomemben čebelar iz tega obdobja je bil Franc Golja, ki je začel čebelariti v Levpi, kjer je po končanem učiteljsku poučeval dve leti. Za časa Italije je delovala Čebelarica zadruška Gorica, po drugi svetovni vojni pa se je leta 1951 leta priimenovala v Čebelarstvo društvo Gorica. Redki kanalski čebelarji, ki so bili vključeni v to društvo, so leta 1952 na pobudo **Karla Martelanca**, ki se je v Kanal priselil z Gorenjske, ustanovili svojo Čebelarstvo družino Kanal. Kasneje so se združili z Brici v Čebelarstvo društvo Kanal – Brda, saj jih je povezovala podobna čebelja paša, to sta lipa in kostanj.

Darja Skrt

 Belena

d.o.o.

Belena d.o.o.
Pečno 7
5213 Kanal

ODPIRATE NOVO PODJETJE, PA NE VESTE, KJE BI ZAČELI IN NA KOGA BI SE OBRNILI? BELENA D.O.O. JE PRAVI ODGOVOR ZAVAS!

Ponujamo Vam vodenje poslovnih knjig; obračun plač; davčno optimiziranje stroškov; svetovanje in pomoč pri odpiranju in zagonu poslovanja (s.p., d.o.o., ...) in še in še ...

Ne oklevajte, pokličite **BELENA d.o.o.** na tel **031 609 970** ali nam pišite na: **belena.info@gmail.com**.

BELENA POMOČ ZAGOTOVLJENA!

OŠ Deskle

Obiskal nas je Tone Partljič

Tone: Ja, prosim, Tone na tej strani.

Jaz: Dober dan, kličem iz Osnovne šole Deskle, Mojca pri telefonu.

Tone: Pozdravljeni, tudi jaz imam doma Mojco. Recite.

Jaz: Kličem vas, ker bi želela, da nas obiščete.

Tone: Kar povejte, kdaj vam najbolj ustreza. (Dogovarjanje okoli datuma in števila nastopov. Končno pade odločitev.)

Tone: Velja, 20. februar. Ampak prej me še pokličite, saj veste, sem v letih, ko mi datumi uhajajo iz glave.

Dogovorjeno. Kaj pa želite, da pripravimo, v kakšni smeri bo tekel pogovor?

Tone: Ah, veste kaj, nič jih ne pripravljajte. Da ne bo tako kot na neki šoli, kamor sem prišel. Vse so že vedeli o meni, pa jim nisem imel kaj več dodati. Zato je najbolje, da pogovor steče sam od sebe.

Jaz: Velja. Torej 20. februarja ob desetih. Z veseljem vas pričakujemo. Hvala in lep dan.

Tone: Enako, se vidimo.

In prišel je 20. februar in z njim **Tone Partljič**. Najprej je obiskal učence od 2. do 5. razreda, se z njimi pogovarjal, jim pripovedoval takšne in drugačne zgodbe, jih spraševal in nazadnje velikodušno delil podpise. Predvsem pa se ves čas zabaval in smejal.

Tudi pri ta velikih ni bilo nič manj zabavno. Zaupal jim je celo, kako se je prvič, že v rosnih letih, poročil, kako se je poistovetil z Jurčičevim literarnim junakom Domnom in še in še. Tako on kot mi vsi smo

preživali nasmejan in prijeten dopoldan.

(mp)

Makovo gledališče

Gledališko skupino Mak sestavljajo učence in učenci Osnovne šole Deskle. V enajstih letih, kolikor skupina obstaja, se je tako v njej zvrstilo že več kot petdeset otrok, ki jim je gledališka igra pri srcu in vidijo v njej primerno izkoriščen prosti čas. Pogosto so za resno delo potrebna kar velika odrekanja, a po dobro odigrani predstavi smo zadovoljni vsi: mladi igralci, mentorji in gledalci.

Vsa ta leta, z izjemo enega, nam je zvest tudi **Emil Aberšek**, ki nas s svojimi režiserskimi nasveti vedno znova pripelje do uspešne premiere. Ta pa je nedvomno pogoj za nadaljnje nastopanje. Preden do premiere pride, pa je potrebnih veliko ur – ne samo vaj, ampak tudi drugega dela. Za sceno običajno poskrbita Emil in Aleksander, za kostume Svetlana, glasbo pa zadnje čase prepustimo **Mateju Petejanu**. Vloženi trud pa se obrestuje.

To se je izkazalo tudi pri lanski predstavi Saprarniška, saj smo jo

v soboto, 16. februarja, odigrali dvajsetič in zadnjič. Gostovali smo tako po Sloveniji kot tudi v zamejstvu, zadnjo predstavo pa v Kulturnem domu Srečka Kosovela v Sežani.

V nedeljo, 3. februarja, smo premierno uprizorili Veverička posebne sorte, že drugo delo **Svetlane Markovič**. V njem nastopajo učenci in učence 5., 6., 8. in 9. razreda (**Žiga Jelavič, Vito Pavlica, Alenka Maffi, Hana Gabrijelčič, Angelika Gomišček Kravos, Kaja Berlot, Matic Ninin, Monika Gabrijelčič, Bojana Borjanič, Monika Mauri in Tina Kogoj**). Premiero je spremljala tudi manjša razstava likovnih izdelkov učencev od 1. do 4. razreda. Ti so v razredih najprej prebrali zgodbo, nato pa slikali in tako sodelovali na natečaju za najboljšo likovno delo, ki smo ga uporabili tudi kot podlago za plakat in gledališki list. Po našem mnenju si je to zaslužila slika tretješolke **Tinkare Kragelj**. Tinkara in najboljši posamezniki iz vsakega razreda

so po premieri prejeli knjižno nagrado.

In sedaj nam ostane le še – igrati, igrati, igrati ... Upamo, da nam bo tudi s to predstavo uspelo razveseliti čim več mladih in tistih, ki imajo radi gledališče. Sploh pa s predstavo, ki ima tako pozitivno sporočilo – tudi drugačni ljudje so pomembni in nam vsem potrebni.

*Za vsakega je prostor,
vsakemu sonce sije,
vsakemu veter nosi,
novice iz sveta.*

Mentorica

Žlikrofi in eko-smreka

5. razred je zadnji teden v decembru preživel v ČŠOD Vojsko. Bivanje je bilo prijetno. Poleg smučanja, čemur je bilo posvečenega največ časa, smo popoldneve in večere popestrili z različnimi dejavnostmi. Učenci so bili najbolj zagreti pri izdelovanju idrijskih žlikrofov in pri oblikovanju posebne eko smreke.

V veliko veselje nam je bilo, ko so nas iz **ČŠOD Vojsko** zaposlili za dovoljenje, da se z našim izdelkom – eko smreko – udeležijo likovnega natečaja "prednovo- letni čas", ki je bil razpisan v okviru eko šole.

Otroški parlament: STOP računalniku in televiziji

V četrtek, 6.3.2008, je potekal 18. otroški občinski parlament. Gostitelj je bil župan g. **Andrej Maffi**. Poleg otrok so se ga udeležili tudi mentorji, oba ravnatelja ter predstavniki staršev.

Osrednja tema letošnjega parlamenta je bila Zabava in prosti čas. Ankete na šolah so pokazale, da večina otrok preživlja prosti čas pred računalnikom in televizijo, radi pa se družijo tudi s prijatelji in vrstniki. Igrišča so poleg šole najpogostejši prostor za zbiranje mladih. Prav druženje s sovrstniki so mnogi izpostavili kot problem: ponekod pogrešajo primerne prostore oz. objekte, učenci iz okoliških vasi pa imajo težave s slabimi avtobusnimi povezavami.

Vse nas je presenetila ugotovitev, da je najpogostejša kazen, ki jo učenec naložijo starši, prepoved gledanja televizije in igranja na računalnik.

V stalni rubriki otroškega parlamenta Kje pa vas čvelj žuli, so učenci izpostavili sledeče probleme oz. pobude: kolesarska pot do Nove Gorice, prostor za fitnes v Desklah, filmske predstave v dvorani v Desklah, garderobne omarice na šoli, dodatne učilnice na OŠ Kanal.

Gospod župan je njihove pobude sprejel ter odgovoril na zastavljena vprašanja. Pohvalil je dobro pripravljene in preudarne parlamentarce.

Delegacija učencev se je udeležila tudi parlamenta v Novi Gorici ter v Ljubljani.

Mladi parlamentarci o svojem prostem času.

Tudi tam so obravnavali iste teme. Najpomembnejša ugotovitev tako občinskega, regijskega in državnega parlamenta je bila, da je za prosti čas mladih slabo poskrbljeno. Problematična je tudi varnost.

Mladi parlamentarci bodo v naslednjem šolskem letu obravnavali temo Ljubzen in spolnost.

Milka Zimic, ravnateljica OŠ Kanal

LITERARNE DELAVNICE

Poezija je s svojo večplastnostjo in bogastvom izražanja že od nekdaj privlačila ljudi, tako ustvarjalce, ki so odkrivali v njej nešteto možnosti za izražanje svojega notranjega in tudi zunanjega sveta, kot tudi bralce, ki so ob prebiranju le-te iskali le estetskost.

Ob Prešernovem dnevu so se učenci naše šole podali na pot iskanja rim, na pot odkrivanja bogastva slovenskega jezika in se preizkusili v vlogi ustvarjalcev pesniške besede.

Ob tem so nastale prave male in velike umetnije.

Suzana Kavčič, OŠ Kanal

Žoga

Žoga maroga se rada igra.
V vodo skoči
in si nogice zmoči.
Matic Turchetto, 2.b

Božič

Božič je lep,
poln je besed.
Za božič smo veseli,
najraje bi zapeli.
Dobimo lepa darila.
Božič je zabaven,
vedno sem zraven.
Katja Kovačič, 3.a

Barčica

Barčica pluje sredi morja,
v nevihto zapluje,
pot si utira,
valove velike pred sabo
podira.

Nevihta, strele in velik naliv,
barčico zalije, potnike oblije.
Nevihta pojenja,
sonce se zasmeye,
barčico v širni svet odpelje.

Rok Pušnar, Jernej Požar, 4.a

Življenjska pot

Življenje je pot,
ki vodi te vsepovsod.
Ob njej vrtnice cveto
in mile ptičice pojo.

Potka teče čez travnik,
nad katerim vse brenči,
nato zavije še v gozd,
kjer potoček žubori.

In na poti so razpotja,
ki grejo vsaka v svojo smer.
A najboljša tista je,
kjer prijatelj čaka te.

Anja Mavrič, 7.a

OK Eurokabel Neptun

Na vrhu ligaških tekmovanj

KANAL – Ženska odbojka se zahvaljujoč staršem in upravi kluba Eurokabel – Neptun vse bolj širi in uspeva. Delo poteka po zastavljenih načrtih in v okviru petih selekcij. Tako za klubske barve tekmuje in trenira približno 45 otrok pod strokovnim vodstvom **Franca Bukovca**. "Uspehi so vidni, saj se v kar treh kategorijah borimo za sam vrh v državnem ligaškem prvenstvu," z zadovoljstvom pravijo v klubiški upravi.

Ekipi deklic do 11. leta ("mini odbojka") in 13. leta ("mala odbojka") sta se namreč uvrstili v finalni del tekmovanja, prav tako so Kanalke v vrhu lige za starejše deklice (do 15 let). Klubska dejavnost pa zaokrožujejo še kadetinke (do 17 let) in članice, ki uspešno nastopajo v 3. državni odbojarski ligi – zahod. (pm)

Mala odbojka za deklice do 13. leta starosti

Mini odbojka: Letos prvič v tej selekciji

Dragocena delovna mesta Za obstoj in družabnost

KAL NAD KANALOM - Kako dobrodošlo je vsako delovno mesto v odročnih in demografsko ogroženih krajih, vedo povedati delavke iz obrata Cicibana v Kalu nad Kanalom. Zadovoljne, da so delo lahko obdržale, se z grenkobo spominjajo devetdesetih let, ko se je nekoč cvetoče podjetje znašlo v stečajnem postopku. Takrat jim je z odkupom prostorov na pomoč priskočila občina, delavke pa so štiri leta šivale za Alpino. Pred osmimi leti je poslojje prešlo v last podjetja Afit iz Mirna, ki pod blagovno znamko Ciciban Petijan ohranja družinsko tradicijo čevljarstva že 55 let.

Tekst in slike: Nataša Ozebek

V delavnici v Kalu nad Kanalom danes dela 33 delavk.

"Tu smo zaposlene domačinke od Ajbe, Levpe in Kala do Lokovca. Večina nas je še od prejšnjega

Ljubica Humar: Težave so pozimi

Cicibana, v zadnjih letih pa smo dobile tudi nekaj novih moči," pravi vodja obrata **Ljubica Humar** in dodaja: "Vsak dan sešijemo od 300 do 400 zgornjih delov obutve in jih nato pošljemo nazaj v Miren, kjer otroške čevlje dokončajo za prodajo."

Podjetje s skupno 280 zaposlenimi ima proizvodne prostore še v Mirnu, Ciginju, Dolenjskih Toplicah ter kooperante na Pohorju in v Bosni, letno pa izdelajo približno pol milijona parov otroških čevljev.

"Nekaj jih prodamo doma, večino pa izvozimo v države bivše Jugoslavije in Italijo," pojasnjuje **Boris Petijan**, solastnik podjetja Afit in direktor proizvodnje.

Kolegialno vzdušje v proizvodnji

Zadovoljstvo in strah

Delavke so zadovoljne, da imajo delo doma.

Damijana Šuligoj se v Kal vozi iz Lokovca: "Preden sem dobila delo v Cicibanu, sem se 17 let vozila v Novo Gorico. Šele sedaj vidim, kaj pomeni, če imaš delo tako rekoč pred pragom. Tu se imam super, delamo od sedmih do treh,

Damijana Šuligoj: Tu je super!

vikende imamo proste."

Tudi plača je zadovoljiva.

"Še posebej, če jo primerjam s prejšnjo v gostinstvu."

Damijana še meni, da je dela zaenkrat dovolj in upa, da bo tako ostalo tudi v prihodnje.

Negotove razmere na trgu pa večkrat vnesejo strah med delavke in ugibanje, koliko časa še.

"Najbolj se bojimo starejše delavke. Kdo nas bo še vzela, če tukaj

izgubimo delo," je zaskrbljena **Nimani Šehrete**, ki si pri Cicibanu služi kruh že 23. leto.

Petejan odgovarja, da je dela trenutno dovolj, se pa razmere na trgu v zadnjih letih zelo hitro spre-

prostorih osnovne šole zaživel tudi vrtec.

"To bi bila za kraj velika pridobitev," je prepričana **Doroteja Pirih Trampuš**, mamica dveh otrok.

"Oba smo morali v vrtec voziti v

Doroteja Pirih Trampuš: Za ponovno oživetev šole v Kalu

mnjajo:

"Še pred osmimi leti, ko smo kupili prostore v Kalu, smo upali, da bomo proizvodnjo lahko širili doma. Kmalu pa smo jo bili tudi sami prisiljeni seliti na tuje."

Proizvodnjo v Kalu in drugih krajih so obdržali, ker so v družini sami tako hoteli.

"Če bi se ozirali na ekonomsko računico, bi odšli. Zmagala je človeška plat in odnos do domačega delavca," poudarja še Petjan.

Ob nepravem času je po podjetju udarila še država s sprejemom obvezne kvote pri zaposlovanju invalidov.

"Naše podjetje, ki v svoji panogi težko zaposluje invalide, mora tako sedaj državi letno plačevati 80.000 evrov odškodnine. Delno to kvoto pokrivamo s sodelovanjem z invalidskimi podjetji, razlika pa plačujemo," potarnajo Petijanovi.

O prihodnjih načrtih težko govorijo, saj ne vedo, kaj bodo prinesle nenehne spremembe na trgu dela in kako socialna bo naša država.

Majhna podružnica, skrita med kalskimi domačijami, tukajšnjim krajem prinaša veliko: zaslužek, družabnost...in predvsem obstoj. V Kalu tako že razmišljajo in po tihem upajo, da bi lahko jeseni v

Kanal. Težko je bilo, pomagali so stari starši, mož, cel dan so bili zdoma ..."

Doroteja po tihem upa, da bi tako v Kalu spet zaživela tudi osnovna šola.

Božica Pisk v Cicibanu dela 32 let: "Ker imamo skupno normo, si lahko proti koncu delovnega dneva priskočimo na pomoč, če kateri ne gre najbolje."

Vesna Velišček, prostovoljka in popotnica Makedonija - moj tretji dom

"Ajde, da odime na kafe", je bil eden prvih stavkov, ki sem se jih naučila v Makedoniji. Kasneje so se mu pridružili še drugi, malo bolj zakomplicirani. Po devetmesečnem bivanju v Makedoniji lahko rečem, da tekoče 'zboruвам makedonski-ot jazik' in razbiram cirilico. Dnevno berem makedonske časopise, poslušam makedonsko glasbo in si dopisujem z makedonskimi prijatelji v makedonskem jeziku. Prijatelji v Makedoniji, Sloveniji, Srbiji, Albaniji, Bolgariji, na Kosovu in Hrvaškem mi pravijo 'makedonsko devojče'.

Pogrešam Makedonijo. Moj tretji dom! Takoj za Plavami, kjer že 24-let živim s tatom Ivanom, mamó Karmen, bratom Matejem in mačkom Džerijem, ter Ljubljano, kjer sem preživela nora študentska leta in bivala v majhni sobici zelo prijaznega 90-letnega, a za svoja leta zelo energičnega in vitalnega lastnika. Klicala sem ga kar nono. So tu pa še drugi domovi, kjer se počutim domače in sprejeto. Ti domovi so povezani z mojim osemletnim vdranjem po svetu, polnem zanimivih, smešnih, nevsakdanjih pripetljajev.

A potovanja niso bila dovolj. Obiskala sem dežele, jih bežno prečesala. Nikoli pa jih nisem resnično začutila. In to mi je manjkalo - ostati na enem kraju dalj časa in tam živeti, se vklopiti v drugo kulturo, običaje in prakse.

Zato sem se odpravila na devetme-

sečno prostovoljno delo v Makedonijo.

Spominjam se, ko mi je oče pripovedoval o njej. Tam je pred tridesetimi leti služil vojaški rok. Veliko je imel povedati o 'zajebanih' oficirjih, pokvarjenih konzervah s hrano, pijanih vojaki iz različnih držav bivše Jugoslavije, Makedonkah ter lepotah Dojranskega jezera.

Vesna na Ohridskem jezeru

Januarja 2007 sem diplomirala iz zgodovine in sociologije kulture na Filozofski fakulteti v Ljubljani. Veliko prijateljev me je vprašalo, zakaj se odpravljam v Makedonijo za 9 mesecev, če pa lahko v tem času najdem dobro plačano službo. Priznam, sem drugačna od ve-

čine mojih sovrstnikov. Njim so bolj pomembne materialne dobrine s hišo, avtom, mobitelom in 'laptopom' na čelu, dobra služba in se jim opravljanje prostovoljnega dela, ki je povrh vsega še plačano, zdi smešno, nezrelo in otročje. Ljudje smo si pač različni. Vem, da so me meseci, preživeti na Balkanu, v Makedoniji, spremenili. In vse ti-

sto, kar sem se tam naučila - tako od Balkancev (uživanje življenja, umirjenost, spontanost) in ostalih evropskih prostovoljcev (kratkoročno in dolgoročno planiranje) - poskušam (ne)uspešno vpeljevati v slovensko okolje. Sama vem, da sem se odločila prav, da sem devet

mesecov, preživela v moji drugi domovini, Makedoniji. Tam imam svoj tretji dom. Prijatelje, tako Albance kot tudi Makedonce, tako Rome kot Vlahe!

Ni mi žal, da sem zapustila varno zavetje doma in se odpravila novim dogodivščinam naproti, ki so mi prinesle nove prijatelje in poznanstva iz Slovenije, Francije, Danske, Cipra, Srbije, Albanije, Kosova, Makedonije, Bolgarije, Hrvaške, Belgije, Nemčije, Avstrije, Estonije, Latvije, Litve, Madžarske, Finske. Potrebno je samo premagati strah po novem in se odpraviti.

Zakaj se je svetovno znana dobrodelna organizacija med goro prošelj odločila prav zame, ne vem. Baj sem jih prepričala s svojimi izkušnjami, pridobljenimi v tujini, prostovoljnem delom in 'neblefiranjem'.

Mi bo to nekoč uspelo tudi v Sloveniji? Ali bom kot večina novopečenih diplomantov, ki bodo klicali nikoli v življenju videne tete in strice, mamine daljne mrzle sorodnike na vplivnih položajih, očetove poslovne partnerje ... da jim zrihtajo kakšno dobro plačano, po možnosti okoli 1.500 evrov neto, službo? Jok, brate, za mene to odpade!

Zato pa sem se v teh petih letih potovanja naučila veliko novih stvari, spoznala veliko zanimivih ljudi, tako domačinov kot nahrbtnikarjev. Se s feluko vozila po Nilu in opazovala kmete pri oranju...

Božo Lovišček, državni prvak med starodobniki

"Starejši je, boljši je ..." pravijo ljubitelji avtomobilov starejših letnikov ali tako imenovanih starodobnikov. Med te navdušence sodi tudi naš sogovornik.

Sprašuje: Bojan Perše

Kaj pravzaprav pomeni naslov državnega prvaka?

Zveza starodobnih vozil Slovenije organizira vsako leto osem tekem na državni ravni, na vsaki tekmi se zbirajo točke, absolutno najboljši pa je na koncu državni prvak. Tekmovanje je sestavljeno iz različnih disciplin, kot sta točnostna in spretnostna vožnja, ocenjevanje širine vozila in vožnja na čas, seveda za vsakega v njegovi kategoriji.

Sodite v kategorijo avtomobilov letniki od 1960 do 1970. Kakšen avto imate in ali bi ga mogoče prodali?

Ne bi ga prodal, še posebej sedaj, ko mi dobro služi. Sicer pa je to Citroen AMI 8, letnik 1970.

Tekmovanja najbrž niso edini razlog za ta hobi?

Seveda ne, zelo pomembno je druženje in izmenjava izkušenj, spoznavanje novih krajev, obiskovanje sejmov in tako naprej. Veliko se udeležujemo srečanj v sosednji Italiji in na Hrvaškem. Najdlje gremo na splitski reli, ki je navadno ob zaključku sezone. Na leto naredim približno 8.000 kilometrov.

Kako naprej?

Želim si, da bi prišel še do kakšnega starodobnega vozila. Recimo do fiata 1100, letnik 1950.

Iz ljubiteljstva do hitrosti

Kolovrat-team združuje dirkače in pristaše avtomobilizma, motociklizma in spusta (downhill) iz Liga, Ročinja, s Kabreškega in okoliških krajev.

"Da se je motošport pri nas 'prijel' dokazuje podatek, da premoremo skupaj osem dirkalnih vozil, ki so rezultat našega lastnega dela," pravijo v društvu. Dejavnost so na gorsko-hitrostnih dirkah, relijih in paralelnih reli-krosih, v motociklizmu (endur) ter na dirkah starodobnih motociklov in v spustu s kolesi. Med vidnejšimi dosežki velja omeniti **Bojana Makaroviča**, ki je lani s svojim Yugom uspešno nastopal na gorsko-hitrostnih dirkah in bil sovznik **Primožu Bevku** na relijih. **Niko Lovišček** in **Bojan Ušaj** sta, prav tako z Yugom, odpeljala pet relijev in si privozila skupno 3. mesto v Yugo pokalu. Novinec **Luka Kos** iz Ročinja pa se je udeleževal paralelnih in gorskih dirk ter je bil s svojim Yugom resna konkurenca v kategoriji do 21 let.

Tekmovanje z Yugi je povezano tudi s pomanjkanjem denarja, priznavajo v društvu Kolovrat-team in hkrati poznavalsko poudarjajo, da tudi teh dirkalnikov ne gre biti

najmanj podcenjevati. Vanje je namreč vložena veliko truda in denarja, enaka in prepoznavna pa jim ostaja samo oblika in ime.

Aleš Velušček je dirkal z dvema starodobnima motocikloma in si z enim privozil naslov prvaka, medtem ko je brat **Marino** na žalost uspešno odpeljal samo eno dirko v enduru na Hrvaškem. **Gašper Jereb** pa si je v spustu priboril naslov državnega prvaka med amaterji v Slovenskem pokalu.

In prihodnji načrti? Bojan Makarovič bo prestopil v višjo skupino in se preizkusil z Renault Meganom do 2000 ccm, Primož Bevku pa je sestavil še enega novega Yuga za skupino, kjer so dovoljene večje predelave. V Kolovrat-teamu so si za letos zadali tudi organizacijo dirke za državno prvenstvo starodobnih motociklov. Tako naj bi se julija na relaciji Lovišče-Lig pomerili med seboj tekmovalci s predvojnimi, klasičnimi in športnimi motocikli ter celo prikolčarji. (mv)

Glasbena novost Hermine Jakopič

S pesmicami prikupno do znanja

Več kot osemindvajsetletno poučevanje nauka o glasbi in klavirja v glasbenih šolah Tolmin, Vipava in Deskle je Hermine Jakopič vzpodbudilo, da je kar nekaj let zbirala gradivo za didaktične pesmi. Zbirka *S pesmijo do znanja* je izšla sredi letošnjega februarja.

Piše: Tatjana Gregorič

"Pri pouku sem leta in leta ugotavljala, da primanjkuje gradiva, s katerim bi otrokom lahko natančno predstavila glasbene pojme, glasbena pravila in glasbene vsebine. In ker pouk nauka o glasbi poteka le enkrat tedensko, in si otroci niso dovolj hitro zapomnili določene vsebine, sem jih morala nenehno obnavljati, ponavljati. Poskušala sem s pesmicami, ki so jih radi peli in jih tudi vadili. Ugotovila sem, da ko sem obravnavala neko drugo gradivo in ob tem uporabila to didaktično besedilo, so otroci veliko hitreje osvajali pojme, ki smo jih sicer obravnavali v neki drugi pedagoginji," pojasnjuje naša glasbena pedagoginja. Besedila in melodije so Jakopičino avtorsko delo,

Hermine Jakopič

ki je kljub dejstvu, da imamo v Sloveniji kar nekaj podobnih učbenikov, prepričana, da bo njena zbirka tudi dobrodošlo gradivo na področju strokovne glasbene literature in bo pomagala razširjati zakladnico glasbenih del otroške pevске kulture.

"Otrokom moraš pri glasbenem pouku ponuditi pesmice, ki so spevne, ki so jim blizu tudi glede njihovega čustvovanja. Zato so tudi moje pesmice v zbirki žive, predstavljajo pa jih note in simboli kot živa bitja. Le tako se namreč lahko otroci prej in bolje poistovetijo z obravnavanimi glasbenimi pojmi, vsebinami."

Večino pesmic s simpatičnimi naslovi (poleg osnovnih glasbenih pojmov so tu še Glasbena hišica,

Prijatelja, Čebelici, Woogie boogie o lestvici, Glasbena čarovnija, Pikice in loki ...) so že preizkusili v razredu in ker gredo hitro v uho, jih otroci zelo radi pojejo.

Za estetsko podobo zbirke je izvirno poskrbel slikar **Jernej Skrt** iz Kanala. Ustvaril je kar 17 prikupnih in domiselnih ilustracij, v katerih je izjemno veliko simbolike.

Zbirka je že dobila tudi zelo visoko strokovno na Akademiji za glasbo v Ljubljani, magistra Katarina Zadnik pa je med drugim zapisala: "... Didaktične pesmi so melodično spevne in ritmično pester, melodije pa so s svojo hudomušnostjo in razigranostjo blizu otrokovi naravi. Pesmi ne omogočajo le poabljanja glasbenih vsebin v glasbenem in teoretičnem smislu, temveč prispevajo tudi k otrokovemu čustvovanju in estetskemu doživljanju glasbe."

Skladatelj Marijan Gabrijelčič

Doprni kip (končno) premeščen

DESKLE – Spomenik Marijanu Gabrijelčiču je po lanski dokončni odločitvi o njegovi premetitvi to v februarju tudi doživel. Tako so doprni kip pred desetimi leti preminulega skladatelja premestili iz Kanala na osrednji trg pred kulturnim domom v Desklah.

Skladateljev kip pred hramom kulture v Desklah

"S tem se je pokojni skladatelj vrnil v kraj, kjer je začel svojo glasbeno pot v Pihalnem orkestru Salonit Anhovo in v bližino rojstnega Gorenjega Polja, kamor se je vedno rad vračal," je novo umestitev spomenika pospremil njegov avtor, akademski kipar **Mirsad Begić**.

Dosedanje mesto na Kontradi v Kanalu je bilo namreč premajhno in utesneno, kajti velikost doprsnega kipa zahteva po prepričanju poznavalcev velik in odprt prostor. Prvotno so spomenik nameravali postaviti na trgu pred občinsko zgradbo v Kanalu, toda do uresničitve te zamisli ni prišlo. Tako se je tedaj arhitekt – pač zaradi časovne stiske ob bližajoči se peti obletnici skladateljeve smrti - odločil za začasno lokacijo na kanalski Kontradi.

Pri odločitvi za dokončno premetitev spomenika so poleg avtorja sodelovali tudi svojci Marijana Gabrijelčiča, predstavniki krajevne skupnosti Deskle-Anhovo, arhitekt in Prosvetno društvo Soča Kanal. Z umestitvijo skladateljevega doprsnega kipa na zdajšnjo lokacijo so Deskle zelo veliko pridobile, se strinjajo v tukajšnji krajevni skupnosti.

Milica Zimic

Premiera Nušičevega Dr.

Komedija ženske prevlade

KANAL – Amatersko gledališko društvo Kontrada iz Kanala je tudi v letošnjem mesecu kulture pripravilo novo premiero. Tokrat so kanalski gledališčniki v Kulturnem domu v Desklah odigrali komedijo znamenitega srbskega komediografa Branislava Nušiča "Dr".

Piše: Darja Skrt

Komedija sodi med najboljša Nušičeva dela in na Slovenskem ni bila prav pogosto uprizarjana.

"Ravno ta dolga odsočnost je pomembno vplivala na našo odločitev za ta komad, ki nas je pritegnil tudi s svojo še vedno aktualno satirično ostjo," pojasnjujeju v društvu

Kontrada razloge za svoj izbor. Kanalske ljubitelje gledališke igre gre brez dvoma pohvaliti za uprizoritev tako kakovostnega besedila in tudi za samozavest pri reševanju težav zelo starega, verjetno še predvojnega, prevoda. Prav jezikovni del predstave je nosil osrednji del komičnosti.

Režiser **Stane Leban** je vsakemu igralcu določil svoj način govora in izgovorjave, kar je likom dajalo poseben način prepoznavnosti in teatraličnosti. Komedija je ena redkih, kjer ženski liki po številčnosti prekašajo moške in tako poskrbijo za pestro dogajanje na odru. Posebno dvojec **Klelija Dolenc** kot gospa Spasojevič in **Anka Majnik** v vlogi gospe Protič izvajljata salve smeha občinstva v dvorani.

Duet Dolenc - Majnik nasmejal občinstvo

Nušičevega »Dr.« v predstavi igralsko izrisujejo še **Severin Drekonja, Majda Pušnar, Simeon Kodolja, Valentina Dugar, Franc Krnel, Simon Znidarčič, Vanja Montini, Ksenija Krnel in Radovan Pušnar**. Igralski skupini sta se pridružila tudi dva nova člana in sicer **Vanja Cotič** kot služkinja Marica ter mladi **Rok Pušnar** kot sin Pepika. Oba sta svoj igralski debi odlično opravila.

Javni sklad RS za kulturne dejavnosti (JSKD) Slovenije je na letošnjem srečanju gledaliških skupin Severne Primorske v Novi Gorici nagradil **Klelijo Dolenc** in **Anko Majnik** za najboljšo stransko vlogo v predstavi **Dr**.

Nagrajenka Milica Zimic

Kultura kot vsakdanji kruh

KANAL - Med nagrajence Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti (JSKD) se je letos vpisala tudi domačinka in kanalska podžupanja Milica Zimic. Srebrno plaketo je prejela za dolgoletno in uspešno delo v Prosvetnem društvu Soča Kanal, s katerim podpira in spodbuja različne kulturno umetniške dejavnosti, ki pomembno oblikujejo kulturni utrip v Kanalu in njegovi okolici.

Piše: Nataša Ozebek

"Dela je res veliko, vendar sem ponosna, da lahko že tri desetletja nadgrajujem tradicijo Prosvetnega društva Soča Kanal, ki se s svojo 140-letno zgodovino uvršča med najstarejša primorska društva," je ob prejemu plakete dejala **Milica Zimic**.

"Nagrada mi pomeni zelo veliko, saj je to priznanje stroke," nam je še zaupala, hkrati pa poudarila, da to ni samo njena nagrada, temveč priznanje vsem vodjem sekcij in članom društva. "Kot predsednica društva samo bdim nad vsem, oni pa so tisti, ki delajo in ženejo dejavnost naprej. Ob tej priložnosti se vsem lepo zahvaljujem," je nagrajenka povedala za Most.

Svojo ljubezen do kulture je Zimičeva iz rodnega Prekmurja prinesla v Kanal v začetku 70. let. "Kulturo potrebujem kot vsakdanji kruh," pravi in dodaja, da so v življenju najpomembnejše tiste stvari, ki te osrečujejo in ki se ne prodajajo niti ne kupujejo. S tem je odgovorila tudi na naše vprašanje o smislu njenega dolgoletnega prizadevanja, da bi kulturo približala čim širšemu občinstvu.

Njeno delo ni ostalo neopaženo tudi pri strokovni komisiji JSKD, ki je v utemeljitvi nagrade med drugim zapisala, da je "Prosvetno društvo Soča Kanal, ki sicer temelji na dolgi in bogati tradiciji, v preteklih treh desetletjih pod njenim vodstvom okrepilo svojo dejavnost, obudilo mnogo nekoč uspešnih programov in projektov ter razvilo številne nove zvrsti kulturno umetniških praks." Med njimi so izpostavili vodenje galerije Rika Debenjaka in društvene knjižnice Josipa Kocjančiča, sodelovanje društva pri pripravi festivala Kogojevi dnevi in njegove številčne sekcije. Opozorili so tudi na prizadevanja društva, da pred propadom

reši najlepši del starega mestnega jedra in ga ponovno oživi.

Milica Zimic (druga z leve): Nagrada je priznanje vsem v društvu

Razstava in kip Rika Debenjaka

Spoštljivo in ustvarjalno - do Umetnika

KANAL – Spominu na 100. obletnico rojstva rojaka in svetovno znanega grafika Rika Debenjaka so se sredi februarja poklonili z odkritjem doprsnega kipa in razstavo njegovih slik. Slovesnosti se je poleg številnih domačinov, predsednika Sazu-ja **Boštjana Žekša** in častnih občanov **Cirila Zlobca** ter **Antona Nanuta** udeležili tudi minister za kulturo **Vasko Simoniti**, ki je poudaril, da sodi Debenjakovo delo med najpomembnejše slovenske grafične opuse 20. stoletja.

Piše: Nataša Ozebek
Sliki: Bruno Bizjak

Riko Debenjak je leta 1977 rojstnemu Kanalu podaril čez 50 del in tako "zakrivil" odprtje po sebi imenovane galerije v nekdanjem obrambnem stolpu. Podarjena dela so na ogled vsako poletje, na galerijskem pročelju pa odslej domuje tudi Debenjakov doprsni kip, delo kiparja **Mirsada Begiča**. "Stojimo pred sintezo dveh imenitnih umetnikov dveh različnih

generacij" je v slavnostnem govoru izpostavil **minister Simoniti** in nadaljeval: "Ustvarjeno je sozvočje prefinjenega slikarja in grafika **Rika Debenjaka**, umetnika in profesorja, ki je s svojim navdihom in delom pomagal oblikovati mednarodno uveljavljeno ljubljansko grafično šolo, in sodobnega kiparja **Mirsada Begiča**, poeta skulpturalnih form. Izjemnost obeh umetnikov so likovni kritiki in umetnostna zgodovina doma in po svetu že potrdili."

Kipar Mirsad Begič je za Debenjakov portret poskušal najti njegovo najbolj slikovito življenjsko obdobje.

"Debenjaka sem zato zasnoval kot ustvarjalnega profesorja, ki je radoveden in ki raziskuje," je poudaril kipar.

Na pogovoru po odprtju razstave in kipa je spomin na sodobnika in prijatelja obudil akademik **Ciril Zlobec**.

"Nanj sem gledal kot na gospoda, ki mu ne moreš ničesar zanikati," se spominja.

Umetnostni zgodovinar **Zoran Kržišnik** pa se je v pismu spomnil Debenjaka kot utemeljitelja moderne in eksperimentalne slovenske grafike.

Tretja večja pregledna Debenjakova razstava je bila posvečena njegovemu doslej manj znanemu ustvarjanju v tehniki olja. Čeprav velja predvsem za grafika in vodilnega predstavnika Ljubljanske grafične šole, avtorica razstave in umetnostna zgodovinarica **Tatjana Pregl Kobe** ugotavlja, da je bilo oljno slikarstvo njegova tiha želja, h kateri se je večkrat vračal. Iz 60 pridobljenih del jih je avtorica razstave izbrala 37, med njimi tudi dve, ki sta bili doslej med javnostjo nepoznani – sliki *Hiša na celovški cesti* iz leta 1942 in *Polakt* iz leta 1950.

Riko Debenjak 1908 - 1987

Minister za kulturo V. Simoniti v pogovoru o Debenjakovem opusu

KK Salonit iz Deskel se znova prebuja Vrniti življenje in duha pod koše

Če se v Kanalu upravičeno radi pohvalijo z izjemnimi odbojkarji, pa ima v Desklah bogato tradicijo košarka. Resda se košarkarski soimenjak rezultatsko nikakor ne more primerjati z odbojgarskim, toda v Desklah je zraslo že nič koliko zelo dobrih košarkarjev in trenerjev.

Piše: Marko Lazar

"Pred tremi leti smo znova sestavili člansko ekipo. Žal lani ni dosegla zelenih rezultatov. K temu so botrovale tudi finančne težave, zaradi katerih bi bili skoraj znova primorani razpustiti člansko ekipo. Na srečo se to ni zgodilo," pravi predsednik KK Salonit Dušan Mencin in poudarja, da je njihov "motor" in koordinator Aldo Jerončič. Za delovanje kluba je potrebno letno zagotoviti vsaj 20.000 evrov, glavna sponzorja pa sta kanalska občina in podjetje Salonit.

"Bistvo klubov iz manjših krajev je vzgojiti kakšnega dobrega igralca, kar nam je doslej dobro uspelo. V zadnjem času velja izpostaviti predvsem brata Močnik, med mlajšimi obetavnimi igralci pa Horvata, ki se je preselil v Novo Gorico," pravi še Mencin in dodaja: "Pred leti se je v prvi razred osnovne šole v Desklah vpisalo le sedem fantov. Težko je sestaviti ekipo iz izključno domačih igralcev, zato je nujno sodelovanje. Tesneje smo se povezali z novogoriškim klubom."

Dušan Mencin je želel v Desklah znova oživiti tudi žensko košarko, toda: "V sedmem, osmem in devetem razredu osnovne šole je bilo 15 od 23 deklet pri mažoretkah. Ostalo je torej zgolj pri želji."

Čim prej do napredovanja

Članska ekipa je v tej sezoni pristala v spodnjem delu tretjeligaške lestvice, v klubu pa si želijo čimprej njega preboja v višji rang, ki bi omogočil veliko zanimivih sosedskih obračunov. Nova dvorana pomeni ogromno pridobitev, v mati-

čni klub pa se je vrnil tudi Sergej Močnik, ki je nazadnje deloval v sežanskem prvotligašu:

"Imamo zelo mlado ekipo, ki jo poleg Desklanov sestavljajo tudi Novogoričani. Veliko naših igralcev študira v Ljubljani, tako da se na treningih žal dobivamo le ob petkih, kar je za vidnejše rezultate premalo," pravi trener desklanskih košarkarjev in razmišlja o zanimivi novosti: "Rodila se je ideja o ligi do 20 let, ki bi se odvijala po koncu prvenstva in bi zajela nekaj klubov v širši regiji. Mladi igralci bi tako dobili dodatno možnost, da se uveljavijo." Sergej Močnik je že zavihal rokave, zaveda pa se, da bo potrebno mladino v Desklah znova ogreti za košarko: "Nekatere generacije so zelo uspešne, nekatere manj. Veliko mladih Desklanov se odloča za odbojko, iz Kanala pa se za košarko odloči le redkdko. Čaka nas trdo delo, menim pa, da bi se v bližnji prihodnosti lahko uvrstili v drugo ligo, ki bi bila primerna za naš klub. Razvoj košarke v regiji vidim v tesnejšem sodelovanju med klubi. Manjše sredine bi morale biti podružnice za višjeligaša. Upam, da bo takšno sodelovanje zaživelo. Mladi igralci potrebujejo tekme, da se kalijo in dozorijo za višjo raven tekmovanja."

Sodelovanje prinaša koristi

Tudi Dejan Gašparin, trener novogoriške članske ekipe, ki kroji vrh 1. B slovenske lige, prihaja iz Deskel:

"Košarka ima v Desklah bogato tradicijo. Nekoč je kraj živel za ta

šport in škoda bi bilo, da bi to zamrlo. V Desklanih bo potrebno znova prebuditi veselje do košarke. Doslej tudi primerne dvorane ni bilo, z novo pridobitvijo pa se ponujajo možnosti za nov zagon. Mislim, da se s povratkom Sergeja Močnika za desklansko košarko znova obetajo lepši časi. Novogoriški klub se je z desklanskim že dogovoril za tesnejše sodelovanje."

Tako se bodo obetavnimi igralci iz Deskel selili v Novo Gorico, mlajši igralci, ki v goriškem klubu še ne

bodo dobili priložnosti v članski ekipi, pa bodo nastopali za Deskle.

Prvo tekmo je Košarkarski klub Salonit odigral 25. maja leta 1965, ko je na domačem igrišču gostil ekipo Kobarida, največje uspehe pa je dosegal v sedemdesetih in osemdesetih letih. Tedaj je igral vidno vlogo v takratni drugi republiški ligi in se potegoval celo za napredovanje v prvo ligo.

Jan Močnik, Union Olimpija Leteči Desklan v zmajevem gnezdu

Dobre predstave v mladi slovenski reprezentanci do 20 let na Evropskem prvenstvu v Novi Gorici so ga lansko poletje pripeljale v najuspešnejši slovenski košarkarski klub, ki redno nastopa v Evroligi.

Priljubljeni športnik iz Deskel, kjer je začel svojo športno pot, nadaljeval pa v Sežani in Novi Gorici, je navkljub sijajnemu preboju ostal skromen, kot sam pravi, trdno na tleh. Čeprav je košarkar nižje rasti, meri namreč "le" 180 cm, pa se z izjemno hitrostjo in iznajdljivostjo lahko enakovredno kosa tudi s precej višjimi igralci. Včasih dobi občutek, da po parketu kar leti...

"Presenečen sem bil, ker so me soigralci pri Olimpiji tako lepo sprejeli. Užitek je delati s takšnimi fanti. Povedo ti marsikatero zanimivo zgodbico in veliko se od njih lahko naučiš," je po večernem treningu pričel klepet 20-letni Desklan, ki prihaja iz povsem košarkarske družine. "Že kot majhen otrok sem imel v rokah košarkarsko žogo in ta šport sem takoj vzljubil. Najbrž tudi zaradi tega, ker sta se z njim ukvarjala starša, pa čeprav me nista v košarko nikdar silila. Rad imam tudi nogomet, a vedno sem treniral le košarko, ki je moj šport številka 1."

Pri trenerju Memiju Bečiroviću, ki je Ljubljančane vodil na pričetku sezone, je kot novinec in najmlajši član ekipe imel pomembno vlogo na igrišču, pri novem strategu "zmajev" Aleksandru Džikiću pa dobiva precej manj priložnosti.

"Nov trener, nova pravila. S tem se ne obremenjujem. Zavedam se, da moram trdo delati, se čim več naučiti in izkoristiti vsako ponujeno priložnost," zelo zrelo razmišlja Jan, ki si želi, da bi se najprej uvel-

javal pri Olimpiji, zatem pa: "Če bo le mogoče, bi se zelo rad preizkusil tudi v tujini. Upam le, da mi bo zdravje služilo in da ne bo težav s poškodbami."

In kaj Jan meni o košarki v Desklah? "Ta šport je bil v Desklah vedno doma. Ekipa je imela določeno 'ico', vedno je v moštvu vladala velika želja po zmagi. Upam, da se bodo stari dobri časi vrnil in da bodo Deskle znova košarkarsko zaživele."

Morda nekoč tudi z Janom... "Kdo ve, morda..."

Recimo čez 15 let v prvi slovenski ligi, dodajamo mi. "Ja, to pa bi bilo res fajn," je krtek klepet zaključil Jan Močnik.

Stojijo: 11 Konstantin Birjukov, 7 Blaž Goljevšček, 12 Miha Fabjan, 9 Klemen Levpušček, 14 Aljaž Zelinšček, trener Sergij Močnik. Klečijo: 8 Jure Žizmond, 4 Matjaž Berlot, 5 Luka Mlekuž in 6 Sandi Gabrijelčič. Manjkajo: Matjaž Zimic, Tomaž Tabaj, Ambrož Gorjanc, Matija Ozebek, Erik Brus, Matej Zimic.

Jan Močnik v akciji

Sprejem uspešnih športnikov Vse širša pahljača panog in dejavnosti

KANAL - Župan **Andrej Maffi** je v februarju pripravil skupni sprejem uspešnih ekip in športnikov vseh starostnih kategorij, ki so najbolj zaznamovali preteklo leto. Prvi šport v občini seveda ostaja odbojka. A je dobro obiskana prireditev v gostišču Križnič potrdila, da mlade iz občine Kanal ob Soči vse bolj privlačijo tudi druge športne panoge ter dejavnosti.

Piše: Ervin Čurlič

Razveseljivo je, da so bili na sprejem povabljeni tudi športniki in športnice, ki izhajajo iz tega območja, a nastopajo za klube izven občinskih meja. Sicer pa je bila lani športna bera več kot spodbudna in to ne samo na domačem prizorišču. Nekateri športniki iz kanalske občine ali pa člani tukajšnjih klubov so imeli vidno vlogo tudi v reprezentančnih selekcijah. Tako so **Alan Komel**, **Matej Vidič** in **Dejan Vinčič** z odbojgarsko reprezentanco zaigrali na evropskem prvenstvu v Rusiji, medtem ko sta bila **Darjo Savičič** in **Luka Krivec** med nosilci igre naše mladinske odbojgarske reprezentance na svetovnem prvenstvu

v Maroku. Desklan **Jan Močnik** je blestel v košarkarski reprezentanci do 20 let na evropskem prvenstvu v Novi Gorici. Veliki met je v minulem letu uspel tudi šahistki **Jani Krivec**, saj je kot prva Primorka osvojila najvišji šahovski naziv – velemojstrica. V izbrani vrsti Slovenije je na evropskem prvenstvu v twirlingu na Nizozemskem nastopila deseterica deklet iz Mažoretnega društva Deskle. Drugi pa so se izkazali na državnih prvenstvih. V okviru tekmovanja ŠKL so naše znova opozorili mladi odbojkarji in odbojkarice kanalske osnovne šole s skupnim 2. mestom.

Nalivna peresa tudi za mlade odbojkarje O.Š. Kanal

Twirling Optimistično na DP

DESKLE - Twirling skupina je od ustanovitve leta 1995 pa vse do danes s svojim odličnimi rezultati stalno navzoča v vrhu slovenskih twirling skupin. Najstarejša skupina deklet skupaj z **Ano Kašček** in **Angeliko Koncut** je bila del ekipe, ki je Slovenijo julija lani zastopala na Evropskem prvenstvu na Nizozemskem. Desklanska twirling skupina pa bo 12. in 13. aprila letos organizirala državno prvenstvo v športni dvorani v Kanalu. Predstavnica trenerk twirling skupine Deskle **Nika Kobal** je pred začetkom tega tekmovanja optimistična in ponosna na svoje varovanke: "Letošnje leto smo vložili veliko truda v priprave na tekmovanje, punce so pridno trenirale in zelo napredovale. Od njih pričakujemo, da se bodo čim bolj predstavile domači publiki, tako da bodo tudi same zadovoljne s svojimi nastopi. Še posebej pa smo lahko ponosni, da imamo skupino, ki tekmuje v kategoriji A group senior, ki velja za najtežjo." Punce iz Deskel tekmujejo v 12 kategorijah. Lani so na državnem prvenstvu v Slovenski Bistrici osvojile prvo mesto v kar petih kategorijah Dekleta iz Deskel trenirajo pod mentorstvom **Ane Kašček**, **Nike Kobal**, **Tine Maffi** in **Ane Kralj**.

Ana Skrt

Rado Jerončič, legenda kanalske odbojke Spominov za dve knjigi

67-letni **Rado Jerončič** sodi med odbojkarje, ki so v bogati 60-letni zgodovini OK Salonit najbolj zaznamovali kanalsko odbojko. Pravi, da ima toliko spominov, da bi lahko napisal dve knjigi.

Piše: Marko Lazar

Rado Jerončič

"V mladosti smo veliko telovadili. Že kot otrok sem zahajal na takratno igrišče pri železnici in spremljal starejše, kako so igrali odbojko, ki je bila že takrat šport številka ena. Cele popoldneve smo preživljali tam in čakali na povabilo starejših," je začel pogovor Rado, ki je leta 1956 igral v Anhovem nogomet in se izkazal na levem krilu, že leto kasneje pa je v kanalski odbojgarski ekipi debitiral na okrožnem prvenstvu proti Ilirski Bistrici. Omenjeno tekmo so Kanalci dobili s 3 proti 1 in se kasneje uvrstili v drugo slovensko ligo. Po izjemni predstavi in zmagi na kvalifikacijski tekmi za preboj v prvo ligo v Kamniku je Rado opazil tudi takratni selektor slovenske izbrane vrste **Miloš Kosec**, ki je za postavnega Kanalca trdil, da ima najboljšo odbojgarsko roko v Sloveniji. V družbi **Urnauta**, **Krevsla**

in drugih znanih imen slovenske odbojke se je v izbrani vrsti izkazal tudi v vlogi podajalca, kar priča o njegovi univerzalnosti. Leta 1960 je na mladinskem prvenstvu republik bivše Jugoslavije v Brčkem zablestel v polnem sijaju in ljubitelje odbojke navdušil z napadom iz druge linije, kar se do takrat, kot pravi Rado, še ni zgodilo.

"Ker ni bilo druge rešitve, sem bil primoran napasti s treh metrov in uspelo mi je. Tamkajšnji gledalci so me trepljali po ramenih in si z začudenjem ogledovali moje noge," se tistih časov rad spominja Rado, ko mu je na nasprotni strani mreže v ekipi Banata stal tudi **Mišo Grbič**, sicer oče zelo znanih srbskih odbojkarjev **Vladimirja** in **Nikole**. V svoje vrste sta ga vabila Novo mesto in beograjski Partizan, ki sta takrat igrala pomembno vlogo v jugoslovanski ligi, a se je Rado odločil ostati zvest kanalski ekipi in ji po vrnitvi iz vojske leta 1964 pomagal do slovenskega naslova. In kaj Rado meni o letošnjih možnostih članske ekipe Salonita v prvenstvu in pokalu? "Mislím, da ima Bled trenutno premočno zasedbo, da bi ga lahko Kanalci presenetili in bojim se, da bo potrebno na novo lovoriko Salonita še počakati."

Jerončičev skok servis (1960)

Prizadevnost in trdo delo se obrestujeta

Policija opozarja in svetuje

Ne odpirajte vrat nepoznanim osebam

Širitev schengenskih meja je prinesla veliko prednosti, hkrati pa tudi odprla vrata nepridipravom. Ti pogosto poskušajo izkoristiti premajhno pozornost ljudi.

Na policijski postaji v Novi Gorici ugotavljajo, da se je povečala prodaja raznih predmetov na domu. Med akviziterji, prodajalci in preprodajalci pa so tudi takšni neznanci, ki obisk izkoristijo za edini cilj - goljufijo.

Nepridipravi praviloma "delujejo" daleč od kraja, kjer prebivajo, in so običajno zelo urejeni, komunikativni in prijazni. Trudijo se narediti čim boljši vtis, tako da jih nič hudega sluteči gostoljubnež povabi v svoje stanovanje. Ta pa je začetek zgodbe, ki se navadno slabo konča.

Zato policisti opozarjajo na določene zvijače, ki se jih poslužujejo storilci teh kaznivih dejanj. Pogosto namreč izkoriščajo uvidevnost in ustrežljivost ljudi tudi s takšnimi vprašanji:

"Ali lahko dobim kozarec vode, ker mi je slabo?"

"Noseča sem, ali lahko dobim kozarec vode?"

"Ali lahko sporočilo za sosede napišem v Vašem stanovanju, ker je na hodniku slaba razsvetljava?"

"Ali lahko od Vas telefoniram, ker sem imel nesrečo?"

"Moj otrok mora nujno na stranišče, ali dovolite pri Vas?"

Že pred vstopom v stanovanje želijo nepridipravi pridobiti zaupanje posameznikov. Njihov prvi cilj je doseči povabilo: "Izvolite, kar vstopite!", drugi pa človeka okraستي ali na drugačen način ogoljufati. To še lažje dosežejo, če je obiskani v stanovanju sam.

Za zmanjšanje žrtev kaznivih dejanj na domovih, Policija svetuje:

- odpirajte vrata samo ob zatakneni varnostni verižici;
- ne nasedajte pretirani prijaznosti;
- če se predstavijo kot uradne osebe, npr. kot policisti, svetovalci zdravstvenega ali pokojninskega zavarovanja ali serviserji, obrtniki, oskrbniki premoženja in podobno, zahtevajte ustrezen identifikacijski dokument in pojasnilo o namenu njihovega prihoda. V stanovanje spustite samo serviserje, obrtnike....., ki ste jih sami naročili;
- na vhodu v stanovanje ne sklepajte nobenih »ugodnih« ponudb ali kupčij in ničesar ne podpisujte, saj podpis nikoli ne pomeni le »čiste formalnosti«;
- zapomnite si znamko vozila, reg. številko, barvo vozila, s katerim je prišel »obiskovalec«.

V primeru, da je posameznik oškodovan, naj nemudoma pokliče **Policijo na intervентno številko 113 ali na anonimni telefon 080 1200.**

Šege in običaji

Morščanski pustje ob piramido zaradi burje

Lani ustanovljena Občina Morsko je tudi letos dokazala, da se z veliko mero iznajdljivosti doseže velike projekte. V kopici donosnih naložb so se njihove misli sprva nagibale k izgradnji doma za ostarele, no, kar varovanega naselja za starejše Morščane. Ko so že skoraj stekla gradbena dela, pa se je pojavila še donosnejša in bolj visokoleteča naložba - izgradnja piramide.

Opisuje: Ana Križnič

Zmagovita Zmagova zasedba prestola

Ajdovci so preveč menciali in Morščani so nemudoma pograbilo priložnost za prepoznavnost in razvoj. Slovesnost s slavnostnim gostom **Zmagom Jelinčičem Plemenitim**

se je zgodila 3. februarja 2008 ob 14. uri. Spremljali so jo številni našemljeni ali pa nekoliko manj pustno opravljeni zabaveželjni gledalci - in imeli so kaj videti.

Žal je letos Pustu (znova) zagodlo vreme. Veter, ki je kar močno vlekkel skozi Morsko, ni pustil, da bi se deset za deset metrov velika piramida, pod katero bi lahko občudovali aeronavtični muzej, lahko razpela in zasijala v vsem svojem sijaju.

Povrh vsega je oblačno vreme preprečilo, da bi Morsko preleteli čisto pravi letali, ki sta bili povabljeni na veliki dogodek. Pa vendar se Morščani niso pustili motiti. Prireditev se je dodobra začela, ko je kar z dežnikom z neba priletel Jelinčič in zasedel slavnostni prestol. Ob navzočnosti številnih drugih predstavnikov slovenske politične elite je največji aplavz požel **Lojze Peterle**, ki je poskrbel za kulturno-umetniško točko in na orglice zaigral Domiceljevo ponarodelo vižo Slovenskega naroda sin.

Da Morščani veliko dajo na kulturo, so dokazali še s številnimi humorističnimi recitacijami in z baletom aviončkov. Da, prav ste slišali. Če jih z obiskom že ne počastijo Ajdovci, bodo pa sami našli način, da bodo v Morskem pristala letala - pa še plešoča za povrh. Kot že vse od leta 1987 smo lahko tudi letos spremljali pustni karneval, ki postaja že bolj izjema kot pravilo slovenskih občin. Seveda se za velikimi maskami skrivajo domači obrazi in dolge ure pridnega dela, zlasti slikarja **Branka Dre-**

konje, ki poskrbi, da se iz kartona, papirja, penaste gume, tekstila, prikažejo obrazi znanih osebnosti. "Pust mora biti zabava, ne le delo,

Foto: A. Križnič

Plešočim letalom bučen aplavz

če ni več veselja in smeha, se pust lahko kar ukine!" rad pribije in nam v pogovoru natrosi še kopicico zanimivih utrinkov iz Morščanskega pustovanja.

Poleg Drekonje pa za delo popri-mejo še številni drugi vaščani, saj pust vas, oprostite, občino, nena-zadnje tudi poveže in poenoti.

Časopis Most izdaja občina Kanal ob Soči, Trg svobode 23, 5213 Kanal. Odgovorna oseba izdajatelja: Andrej Maffi. Odgovorni urednik: Valter Pregelj. Člani uredniškega odbora: Ksenija Černuta, Irena Hočevar Križnič, Darja Skrt, Bojan Perše. E-naslov: glasilomost@yahoo.com. Oblikovanje: Capelo d.o.o. Tisk: Kočevski tisk. Naklada: 2.500 izvodov. Časopis Most je vpisan v razvid medijev pri Ministrstvu za kulturo RS pod zaporedno številko 705.